

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

MAYIS 2019

İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ

Genel Koordinatör
Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ
İstanbul Müftüsü

Yayın Yönetmeni
Veysel İŞILDAR
İstanbul Müftü Yardımcısı

DERLEME HEYETİ
Başvaiz Fatma BAYRAM (*Dini Bilgiler*)
Vaiz Şule DÜNDAR (*Dini Bilgiler*)
Baş İmam Hatip Ömer CİHANGİR (*Ayetler ve Tefsirleri*)
İmam Hatip Dr. Mesut ÇAKIR (*Hadisler ve Şerhleri*)
İmam Hatip Emir Faysal ARVAS (*Dini Bilgiler*)

Tashih: Vaiz Dr. Nurhayat HARAL YALÇI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ
 مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.”

Bakara2/183.

Ramazan orucu bu ayet ile farz kılınmıştır. Ayette geçen “üzerinize yazıldı” ifadesi -aksine bir karine bulunmadığında- “farz kılındı” manasına gelir. “Sizden öncekilere...” ifadesi ile kast edilenler birinci derecede Yahudiler, Hristiyanlar ve kendilerine Peygamber gönderilen ümmetlerdir. Ayette geçen “Sakınmanız için, sakınasınız diye” ifadesi oruç ibadetinin ruh ve hikmetine ışık tutmaktadır. Dinde sakınmak (takva, ittika) günahlarla ilgili bir kavramdır. Günahlardan uzak durmak, günaha girmemek için çaba göstermek anlamına gelir. Oruç müslüman için ideal bir irade eğitimi yoludur. Oruç ibadetinin ferdi eğitmesi, iradesini güçlendirmesi ve onu günahlardan uzaklaştırması yanında, maddi imkânları yerinde olanları yoksulların, mahrumların halleriyle hallendirmek gibi bir işlevi daha vardır. Yeme, içme ve cinsel ilişki arzularını istedikleri gibi tatmin edebilenler, bundan mahrum olanların durumlarını ancak, aynı şartları yaşayarak anlayabilirler ve onlara yardımcı olma konusunda daha duyarlı ve aktif hale gelirler. İslam âlimleri bedenın arzularını frenlemenin, isteklerini doyurma konusunda kısıntıya gitmenin ruh, nefis, kalp gibi kavramlarla ifade edilen insanın diğer unsuru üzerindeki müspet tesirinin önemini vurgularlar.

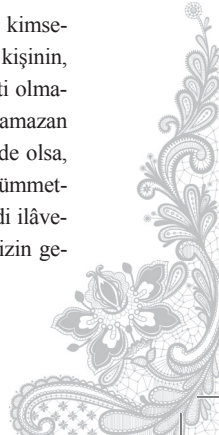
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا يَتَقَدَّمَنَّ أَحَدُكُمْ رَمَضَانَ بِصَوْمٍ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ
 رَجُلٌ كَانَ يَصُومُ صَوْمَهُ، فَلْيَصُمْ ذَلِكَ الْيَوْمَ

Sizden biriniz bir-iki gün öncesinden oruç tutarak Ramazanı karşılamaya kalkmasın. Ancak belli günlerde oruç tutmayı âdet edinmiş olan kimse, o gün orucunu tutsun.

Buhâri, Savm 5, 14; Müslim, Sıyâm, 21.

Bu yasağın tek istisnası, her ayın belli günlerinde oruç tutmayı âdet edinmiş olan kimse- dir. Böyle birinin oruç tuttuğu gün, Ramazandan önceki bir-iki güne denk gelmişse, o kişinin, alışkanlığını bozmamak için o gün oruç tutmasına müsaade edilmektedir. Böyle bir âdeti olmayanlar için nafil mi Ramazan orucu mu karışıklığı söz konusu olur. Ayrıca farz olan Ramazan orucuna tam zamanında dinç olarak başlanabilmesi için Ramazanı karşılama niyetiyle de olsa, bir-iki gün öncesinden oruç tutulması uygun görülmemiştir. Bunun sebebi, geçmiş bazı ümmetlerin düştüğü hataya düşülmesini önlemektir. Çünkü onlar, farz olan oruç günlerini, kendi ilâveleriyle artırmışlar sonra da emredilmiş olan farzı bile yerine getirmemişlerdir. Hadisimizin getirdiği yasak, bu tür bir aşırılığa düşülmemesi için bir tedbirdir.

ON İKİ AYIN SULTANI RAMAZAN

Ramazan-ı şerif yaklaştıkça müminler olarak bizim de heyecanımız artmaktadır. Zira içinde büyük faziletler barındıran bir aya gireceğiz. Peygamber Efendimiz (a.s) bu ayın önemine dair sahabe-i kirama şöyle hitap etmiştir:

“Ey insanlar, üzerinize büyük ve bereketli bir ay gelmektedir. Onda bir gece vardır ki, bin aydan daha hayırlıdır. Allah Teâlâ o ayın orucunu farz ve gece ibadetini (teravihi) çok değerli bir nafîle kılmıştır. Kim bu ayda bir nafîle ile Allah’a yaklaşırsa Ramazan dışında bir farzı yerine getiren gibidir. Bu ay sabır ayıdır. Sabrın karşılığı da cennettir. Bu ay insanların acılarına ortak olma ayıdır. Bu ay müminin rızkının artırıldığı aydır. Kim bu ayda bir oruçluyu iftar ettirirse bu onun bütün günahlarının bağışlanmasına ve cehennem ateşinden kurtulmasına sebep olur. Oruç tutanın sevabından bir şey eksiltilmeden aynı sevap ona da verilir.”

Sahabe-i kiram dediler ki: “Ya Resûlallah hepimiz oruçluyu iftar ettirecek bolluğa sahip değiliz.” Resûlullah buyurdu ki: *“Bu, karın doyurmaya bağlı değil. Allah Teâlâ bu sevabı bir hurma ile bir yudum su ile ve bir tadımlık süt ile iftar ettirene de lutfeder. Kim bir oruçluyu su ile iftar ettirirse Allah Teâlâ ona kıyamet günü benim havzımdan öyle bir su içirir ki cennete girene kadar bir daha susamaz.*

Bu öyle bir aydır ki, başlangıcı rahmet, ortası mağfîret ve sonu ise cehennem ateşinden âzât olunmaktır. Kim bu ayda kendisine hizmet edenlerin işlerini hafifletirse Allah Teâlâ onu bağışlayıp cehennemden âzât eder. Siz bu ayda dört şeyi çokça yapınız; onlardan ikisiyle Rabbinizin rızasını kazanırsınız, diğer iki şeyi ise yapmaktan başka çareniz yoktur. Rabbinizi razı edeceğiniz iki şey, Kelime-i Tevhid’i çokça söylemek ve günahlarınıza tövbe etmeye devam etmektir. Mutlaka yapmanız gereken iki şey ise cenneti istemek ve cehennemden Allah’a sığınmaktır.” (Et-Terğib ve’t-Terhib II/94, 95)

Dilimizde on bir ayın sultanı, gönlümüzde cömertlik, fedakârlık, hayır hasenat yarışına vesile olan ay olarak yer eden bu mübarek ayda bütün iyi duygularımız seferber olacaktır. Hadis-i şeriflerin işaret ettiği manaya uygun olarak kızgınlığımızı, öfkemizi, asabiliğimizi bertaraf edeceğimiz aydır Ramazan. Kadir gecesiyle, sahuruyla teravihiyle, Kur’an tilavetiyle mana ikliminde ulvi duygulara yoğunlaşacağız. Sofralarımız genişleyecek, soframızın başına oturan fertlerimiz artacak, gönül zenginliğimizin farkına varacağız.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ

“Sana, hilalleri soruyorlar. De ki: “Onlar, insanlar ve hac için vakit ölçüleridir.”

Bakara 2/189.

Ayın ilk görüldüğü birinci ve ikinci gecede (bir görüğe göre ilk üç gecede) duruma hilal denir. Bir tane hilal olduğu halde ayette bu kelimenin çoğul “ehille” kullanılması ayın evrelerine işaret eder (*İbn Atıyye, I, 261*). Buna göre ayetin ilk cümlesini “Sana hilalin evreleri hakkında soru soruyorlar” şeklinde anlamak uygun olur. Tefsirlerde aktarılan bir rivayete göre bazı müslümanlar Hz. Peygamber’e ayın kimi zaman ip gibi ince, kimi zaman da güneş gibi dolgun görünecek kadar çok değişik evreler geçirmesinin “faydasını ve hikmetini” (*Râzî, V, 120*) sormaları üzerine inen bu ayette, incecik hilalin bir ay boyunca bu şekilde sürekli değişmesinin insanlara vakit tayiniyle ilgili türlü yararlar sağladığı belirtilmiş, bu yararlardan yalnız hacla alâkalı olanına işaret edilmiştir. Hicri takvime göre ay ve yılların hesaplanması gibi takvim konuları yanında İslam’ın öngördüğü Ramazan orucu, zekât, kurban, fitre gibi dini vecibelerin ifa edileceği zamanların ayın evrelerine yani ay takvimine göre hesaplanması ayette açıklamaya gerek görülmeyen yararların belli başlılarıdır.

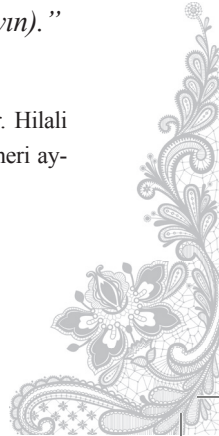
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَصُومُوا وَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَافْطَرُوا فَإِنْ غَمَّ
عَلَيْكُمْ فَافْطَرُوا لَهُ

“Hilali gördüğünüzde oruca başlayın ve tekrar hilali gördüğünüzde orucu bırakın. Eğer hava bulutluysa takdirde bulunun (Ramazan’ı otuz sayın).”

Müslim, Sıyam 3.

Kameri ayların başlangıcı ve bitişi ayın hilal halini almasına göre tespit edilir. Hilali görmenin mümkün olmadığı durumlarda ise ay otuz gün olarak belirlenir. Zira kameri aylar otuz günden fazla olamaz.

HİLAL VE KAMERİ AYLAR

Kameri aylar, başlangıcı ve bitişi ayın hareketlerine göre belirlenen aylardır. Ramazan orucu, Ramazan ayında tutulduğundan ve Ramazan ayı da ay takvimine göre her sene değiştiğinden, oruca başlayabilmek için öncelikle, Ramazan ayının başladığını tespit etmek gerekmektedir. Oruca, çıplak gözle hilali görmedikçe başlanamayacağını ifade eden hadis (*Müslim, Sıyam, 3*), ilk bakışta hilali çıplak gözle görmedikçe oruca başlanmamasını ve bayram yapılmamasını belirtiyor gibi dursa da; konu ile ilgili diğer rivayetlerle birlikte değerlendirildiğinde hadisteki ifade ile, zamanın şartlarına en uygun olan gözleme biçimi her ne ise onun uygulamaya esas alınmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Nitekim bir rivayette Hz. Peygamber (a.s): “*Biz ümmî bir toplumuz; hesap ve okuma yazma bilmeyiz. Şunu biliriz ki ay, ya 29 ya 30’dur.*” (*Buhârî, Savm, 11, 13; Müslim, Sıyâm, 15; Ebû Dâvûd, Savm, 4*) buyurarak, kameri aybaşlarının belirlenmesinde hesap yönetimine de başvurulabileceğine işaret etmiş olmaktadır.

Çıplak gözle görülsün ya da görülemesin ay mutat hareketlerine devam etmektedir. Hz. Peygamber (a.s) kameri aybaşlarının belirlenmesinde çıplak gözle ayı görmeyi, başvurulacak yegâne yöntem olduğu için değil, o günkü şartlar gereği en sağlıklı sonuca götüren yöntem olduğu için kullanmıştır. Hilali gözlemlemenin amacı Ramazan ayının girip girmediğini belirlemektir. Bu sebeple, hilali çıplak gözle görme dışında, bizi bu amaca ulaştıracak teknolojik hesap vb. yöntemlerden yararlanmak da mümkündür. Ay, güneş ve yıldızlar Allah’ın ayetleri olduğu gibi bize onları tanıtan ilimlere götüren insan aklı da Allah’ın bir ayetidir. Dolayısıyla Hz. Peygamber (a.s) döneminde yeni bir ayın girdiğini en iyi şekilde çıplak göz ile belirlemek mümkün iken bugün, teknolojik imkânlar ayın hareketleri konusunda en ince ayrıntıyı izleme imkânı sunmaktadır. Günümüzde astronomi ilmi oldukça gelişmiş, artık güvenilir astronomik hesaplar yoluyla, gelecek birkaç yıllık namaz vakitlerini gösteren takvimleri hazırlama imkânı doğmuştur. Dolayısıyla kameri ayların başlangıçlarını hesap yöntemiyle belirlemek en sağlam yoldur. Ramazanı, her yıl vuku bulan hilal çıplak gözle görüldü mü görülmedi mi şeklindeki suni tartışmalarla incitmeden, onun bizden, bizlerin ondan razı olacağı şekilde tamamlamak niyeti, mümin için düşünülmesi gereken en önemli Ramazana giriş hazırlığıdır.

Ey oruç! Ey sabrımın yarıst!
Seninle gafletlerden uyanırım
Seninle sıhhate, iffete boyanırım,
Seninle Rabbime daha candan yakarırım.
Ey oruç! Bizi ısıt!
Ey oruç! Bizi ısıt!
Bizi parlat, bizi nûr et!
Ey oruç! Bizi Hakk katında makbul kul et!

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ
أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verir. Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa mesela fidyeyi fazla verirse o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.”

Bakara 2/184.

Ayette geçen “sayılı günler”den maksat, 185. ayette gelecek olan Ramazan ayıdır. Araplar daha önce belli şekilde bir ay oruç tutmaya alışık olmadıkları için “Ramazana ulaşan onda oruç tutsun” emri verilmeden önce müminler, psikolojik olarak bu ibadete alıştırmak istenmiş; bu amaçla mazereti olanların ne yapacakları, genel olarak oruç tutmanın insana ne sağlayacağı üzerinde durulmuştur. Ayette hastalık, yolculuk ve oruca güç yetirememek olmak üzere üç mazeretten söz edilmektedir. Hasta ve yolcu olanlara oruç tutmama ve başka zamanda sayısınca kaza etme izin ve imkânı verilmiş olmakla beraber, önemli bir güçlüğün ve engelin bulunmaması halinde bu durumlarda da orucun tutulması, “Tutmanız sizin için daha hayırlıdır” buyurularak tavsiye edilmiştir.

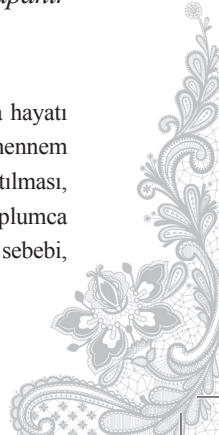
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا جَاءَ رَمَضَانُ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ،
وَصُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ

Ramazan ayı geldiğinde cennetin kapıları açılır; cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur.

Buhâri, Savm 5; Müslim, Sıyâm 1-5.

Cennet kapılarının açılması, ilâhi rahmetin her zamankinden daha büyük çapta hayatı kaplaması demektir. Bunun tabii sonucu cehennem kapılarının kapanmasıdır. Cehennem kapılarının kapanması ise, cehennem davetçisi şeytanların faaliyet alanlarının daraltılması, etkilerinin kısıtlanması demektir. Bütün bunlar da Ramazan ayında topluca ve toplumca daha derinden ve yaygın olarak yaşanmaya başlanan temiz dini hayatın bir bakıma sebebi, bir bakıma da sonucudur.

Dini Bilgiler

RAMAZAN RAHMETLE GELİR

Üç ayların başlangıcı olan Receb ayına girdiğimiz andan bu güne kadar Peygamberimizin (a.s) şu duası dilimizde dolaşır: “Allah’ım Receb ve Şaban aylarını hakkımızda mübarek eyle ve bizi Ramazan’a ulaştır.” (Taberani, Mu’cemü’l-evsat, IV/189) Efendimizin bu duasının heyecanı ile Receb ve Şaban aylarında ibadet ve hayırlı işlerde yoğunlaştık. Allah’ım bizi ulaştır. Allah’ım bizi ulaştır diyerek bekledik yolunu. Gurbetteki sevgiliyi bekler gibi, muhtaç olduğumuz nimeti bekler gibi, Can içre bir dostu özler gibi bekledik. Özlem ve hasretti dualarımız, ibadetlerimiz. Gelecek olan Sultanın yoluna gül sermekti. Zira insanlık bu ay içerisinde ilk defa gönüllere şifa, vicdanlara rahmet olan hayat rehberimiz Kur’an ile buluşmuştur. Bize iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış, günah ile sevabı, erdemi fazileti öğreten kitabımız bu ayda nazil oldu. Kutlu elçi bu ayda vahiyyle tanıştı. Biz de ona Kur’an ayı, Rahmet ayı, mağfiret ayı ismini vermişiz. Bir çocuk coşkusuyla kendimizi onun merhamet kucağına atacağız. Çünkü evveli rahmet ortası mağfiret sonu cehennemden kurtuluştur. Allah Resûlü: “Kim inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır” buyurmaktadır. (Buhârî, İman, 28) Bizi günahlarımızdan arındırmaya vesile olacak bu ayı karşılamak için manevi hazırlığın yanında maddi olarak da camilerimizi süsleriz, mahyalar hazırlarız. Kalbimizdeki duyguları göklere de yazarız. En güzel nağmelerle ilahiler söyleriz:

*Donandı her yer kandiller ile
Doldu camiler efendim, mü’minler ile
Zikr ü tesbihler şâf diller ile
Sana eylerler efendim, şehr-i Ramazan
Hoş sefa geldin efendim, şehr-i Ramazan*

*Aylar sultanı canlar cananı
Çok şükür geldi efendim, şehr-i Ramazan
Zikr ü ibadet müminler ile
Sana eylerler efendim, şehr-i Ramazan
Hoş sefa geldin efendim, şehr-i Ramazan*

Gecesi ayrı bir nimet, gündüzü ayrı bir nimettir. Ramazan öyle bir aydır ki sadece uyanık olanı değil uyuyanı bile sevap kazanır. Hesaba, kayda sığmayan oruç ibadetinin ayıdır. Her harfı on sevap olan Kur’an ayıdır. Cennet kapılarından davet aldığımız aydır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ
أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ

“Kitaba sımsıkı sarılanlara ve namazı dosdoğru kılanlara gelince, şüphesiz biz, iyiliğe çalışan erdemli kimselerin mükâfatını zayi etmeyiz.”

Araf 7/170.

Namaz, şekli farklı da olsa bütün ilâhi dinlerde bulunan ibadetlerden biridir. Kuşkusuz namaz kılmak da kitabın buyruklarından olmakla birlikte ayette ayrıca zikredilerek bu ibadetin önemine özellikle işaret edilmiştir (*Râzî, XV, 44*). İbn Âşur, ayette namaz ibadetinden bahsedildiğini, namazın ise Müslümanlığa mahsus bir ibadet olduğunu ifade eder. Burada, kutsal kitaplarındaki bilgiler uyarınca Hz. İsa’yı tanımakla birlikte, tahrife uğradığı için Hristiyanlığı kabul etmeyen, Hz. Muhammed gelince de onun peygamberliğine inanan Yahudi asıllı kimselerin kastedildiğini veya bu ayetin özellikle Müslümanlar hakkında inmiş olabileceğini düşünmektedir (*IX, 164*). Bu ayetin sonunda da “... iyiliğe çalışanların ecrini biz asla zayi etmeyiz” buyrulurken iyilik ve sulh için çalışmaları halinde bunun karşılığını Yüce Allah’ın kendilerine eksiksiz vereceği ifade buyurulmakta; fakat O’nun bu hükmü, gereğini yerine getiren herkes için geçerli olduğu için ayette bu husus genel bir ifadeyle dile getirilmektedir.

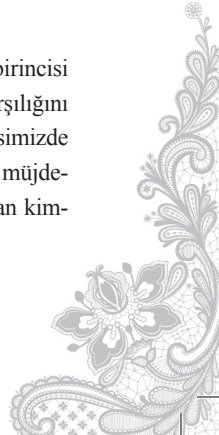
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Kim, faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır.

Buhâri, Savm 6; Müslim, Sıyâm 203.

Amel ve ibadetlerin makbul olabilmesi için iki önemli şart vardır. Bunlardan birincisi Allah’a iman; ikincisi, ihlas ve samimiyet. Yani bir işi Allah rızasını gözeterek, karşılığını sadece Allah’tan bekleyerek yapmak, riya ve gösterişe kaçmamak. Bu iki husus hadisimizde iman ve ihtisab kelimeleriyle ifade buyurulmuştur. Ayrıca bu ve benzeri bağışlanma müjdeleri sadece günahkârlar için geçerli de sanılmamalıdır. Bağışlanacak günahı olmayan kimseler için de derecelerinin yükselmesine sebeptir.

ORUCUN FAZİLETİ

İbadetler insanı arındırmanın Allah tarafından belirlenmiş yöntemleridir. İnsanı yaratan Allah elbette yarattıklarının zaafalarını, kusurlarını en iyi bilendir. Bunun yanı sıra ibadetler kendi başlarına amaç değildirler. Gerçekleştirecekleri daha üst amaçlar için araç kılınmışlardır. Her ibadetin amaç ve hikmeti vardır. Gerçek mümin, öncelikle Allah'tan başka şeylere kul olmaktan kurtulan böylece tam olarak özgürleşen kişidir. Bu özgürlük kalbi diğer tüm bağlardan kurtarır ve kalbe Allah'a kul olma iradesi yerleşir. Böylece Allah sevgisi ile bütünlüğüne erişen kalp, Allah'a itaate yönelir. İbadetler bu itaat/özgürleşme alanının yegâne destekçisidir.

Allah'ın en muhteşem eseri olarak yaratılan insan öncelikle kendine karşı bir sorumluluk şuuru içinde olmalıdır. Bu kendi varoluşunun amacını sormak, aramak ve bulmak anlamına gelir ki insanın kendine karşı yerine getirmesi gereken sorumluluğu budur. Kendine karşı sorumluluğunu yerine getiren kişi Allah'a karşı sorumluluğunu da idrak eder. İnsan bu bilinç basamağını da atlarsa, diğer insanlara, tabiata ve eşyaya karşı sorumluluğunun farkına varacaktır.

Oruç tutmak insanın kendi iç dünyasına karşı sorumluluğunu yerine getirmesi demektir. Zayıflamaya her daim açık olan ruhun doyurulması, insanı insan yapan unsurların, değerlerin takviye edilmesi için beslenmesi gerekir. Bu anlamda oruç, kişinin Rabbiyle ilişkisini aktif hale getiren bir ibadet olarak, insan bilincini yükseltecek bir manevi gelişme sağlar. Orucun hikmeti insanı sorumluluk şuuruna, kendi sınırlarını bilmeye yani takvaya ulaştırmaktır. (Bakara, 2/183) Kişi Allah buyurduğu için kendi iradesiyle bedeninin bazı taleplerine sınır koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında oruç, kişiliği güçlendirme anlamında her birey için kıymetli bir öğretilerdir. Oruç, insana; arzularını dizginlemesini, iradesini güçlendirmesini, insiyaki davranışlarını kontrol altına almasını, iyilik yapmaya olan yönelimini güçlü hale getirmesini, çatışmalardan kaçınmasını, aceleci ve kırıcı davranışlardan uzak durmasını öğretir.

Öte taraftan oruç, şefkat ve merhamet duygularını geliştirme ve güçlendirmenin çok önemli bir aracıdır. Oruç insana nimetlerin ne kadar kıymetli olduğunu ve bunlara sahip olmayanların ıstırabını hissettirir. Paylaşmanın ne kadar asil bir ödev olduğunu gösterir. Verilen nimetlere ne kadar çok şükür gerektiğini anlatır. Böylece oruç, kişinin fiziksel anlamda bedenin temizlenmesinin yanında, sosyal anlamda zenginle fakiri kucaklaştırıp toplumsal temeli sağlamlaştırır. Kişilerin ruhunda cimriliği cömertliği çevirmesiyle en büyük icraatını yapar. İnsanın tüketimde eşitlenmesi mümkün değildir. Çünkü tüketmenin ve tatmin olmanın üst sınırı yoktur. Ama nefsin esiri olmamak imkân dahilindedir. Dolayısıyla mümin, oruç sayesinde tüm insanlık ailesinin açlık ve susuzluğuna ortak olma azmini göstererek, Allah'ın verdiği nimetleri yine O'nun kullarıyla paylaşarak şükürün en güzelini ifa etmiş olur. Şair ne güzel söylemiş:

*Alnımız secdede bulsun bizi her lahzâ ezan
Ve hazin ömrümüzün her günü olsun Ramazan
Zikrimiz Arş'ı geçip fecre kadar yükselsin
Mâverâlardan ümid ettiğimiz ses gelsin*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. Şüphesiz Allah, hesabı çarçabuk görendir.”

Mü'min 40/17.

Bu ayette, buluşma gününde yani ahirette olup biteceklerin bir özeti verilmektedir. Buna göre bütün insanlar, dünyadayken yaptıkları eylemlerin hiçbirini Allah'a gizli kalmaksızın yeniden hayat sahnesine çıkacaktır. Kendisinden başka hiç kimsenin hükümlerlik yetki ve imkânı olmayan, sınırsız otorite sahibi, dolayısıyla tek ve mutlak hâkim olan Allah'ın âdil ve süratli yargılamasının sonunda hiç kimseye en küçük bir haksızlık yapılmaksızın, dünyada yaptıklarının karşılığı verilecektir. Cenneti hak edenler cennete, cehennemi hak edenler cehenneme gönderilecektir. Ayette, insanların ya inanmadıkları için hiç hesaba katmadıkları veya inanmakla birlikte gaffet ve ihmalleri yüzünden yeterince dikkate almadıkları ahiret gerçeğiyle yüz yüze gelince hissedecekleri korku ve çaresizliğin, içine düşecekleri yalnızlık halinin veciz ve sarsıcı bir gerçeği yer almaktadır.

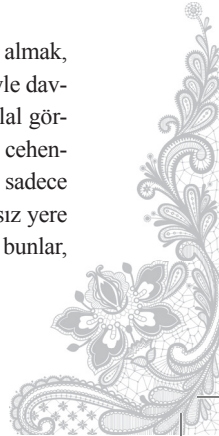
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

«مَنْ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بيمينه، فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ» فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيرًا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «وَإِنْ قَضِيًّا مِنْ أَرَاكَ»

“Yemin ederek bir müslümanın hakkını alan kimseye, Allah cehennemi vacip kılar, cenneti de haram eder.” Bir adam dedi ki: “Ya Resûlallah! Şayet o küçük ve değersiz bir şey ise? Bunun üzerine Peygamberimiz: “Misvak ağacından bir dal bile olsa böyledir” buyurdu.

Müslim, İman 218.

Yalan yemin ile veya helal olmayan herhangi bir yolla, bir müslümanın hakkını almak, zulümdür. Yalan yere yemin eden kimse, bu hareketinin helal olduğuna inanarak böyle davranırsa, dinden çıkar, kâfir olur. Bu takdirde ebediyen cehennemde kalır. Yemini helal görmez, fakat bile bile yalan yere yemin ederse, yalancılığının ve zulmünün cezasını cehennemde çeker. Ancak, ebediyen cehennemde kalmaz. Bir müslümanın alınan hakkını sadece maddi haklardan biri olarak düşünmek doğru olmaz. Müslümana yapılan iftira, haksız yere verilen ceza, namus ve haysiyetine söz söylemek gibi şeyler de birer haktır. Hatta bunlar, maddi şeylerden daha önemli ve önceliklidir.

RAMAZAN-I ŞERİF BAŞLIYOR

On bir aydır hasretle beklediğimiz mübarek Ramazan ayı bu akşam gün batımı itibarıyla başlamaktadır. Akşam ezanıyla beraber Ramazan iklimine girmiş olacağız. Bu vesile ile ilk teravih namazımızı da kılacağız. Gecesi kıyam, gündüzü sıyam olan bu ayın, her anını ibadetle geçirmemiz için Peygamber Efendimiz (a.s) bize rehberlik etmiş, emir ve tavsiyelerde bulunmuştur. Ramazan gecelerinin en güzel ibadeti Teravih namazıdır.

Teravih rahatlamak, dinlendirmek manasına gelen bir kelimedir. Din ıslahında Ramazan ayında yatsı namazı ile vitir namazı arasında kılınan nafile namazdır. Her dört rekâtının sonunda bir miktar oturulup dinlenildiği için bu adı almıştır. Teravih namazı erkek ve kadınlar için sünnet-i müekkededir. Peygamberimiz (a.s) kendisi teravih namazı kılmış ve müminlerin de kılmalarını teşvik etmiştir. Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: *“Kim inanarak ve sevabını umarak Ramazan gecesi namaz kılsa geçmiş günahları bağışlanır.”* (Buhâri, Salatü't-teravih,1) Hz. Aişe validemiz (r.a) Resûlullah'ın üç gece teravih namazını cemaatle kıldırıldığını, daha sonra farz olur da insanlar aciz kalır endişesiyle cemaatle kıldırmadığını haber vermektedir. (Müslim, Salatü'l-Müsafirin, 178) Hz. Ömer (r.a), halife olunca halkın camide dağınık bir şekilde kıldığı teravih namazının cemaatle kılınmasının daha hoş olacağını düşünmüş ve Übey b. Ka'b'ı teravih kıldırma için imam tayin etmiştir. O zamandan beri Müslümanlar teravih namazını cemaatle kılmaya devam ede gelmişler, bu da Ramazan'a ayrı bir heyecan katmaktadır.

Bu gece yarının orucuna niyet edip sahura kalkacağız. Sahur yemeği Ramazan'ın bereketidir. Peygamberimiz (a.s): *“Bizim orucumuzla ehl-i kitab'ın orucunu ayıran (şey) sahur yemeğidir”* buyurarak sahurun oruç ibadetindeki ehemmiyetine işaret etmiştir (Müslim, Sıyam, 46). Enes (r.a)'ın rivayet ettiği hadis-i şerifte ise şöyle buyrulmuştur: *“Sahur yemeği yiye. Çünkü sahur yemeğinde bereket vardır.”* (Müslim, Sıyam, 45; Buhâri, Savm, 20). Ramazan coşkusunu aile fertlerimizle yaşamak için çocuklarımızla ve eşlerimizle âilece camilere gidelim. Çocuklarımız yarının cami cemaati olacaklar. Gelecekte onlar camilerde saf tutacaklar. Onları şimdiden hazırlamalıyız. Sahura kalkmak isterlerse oruç tutma çağları olmasa bile onlara bu zevki tattıralım.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ الْآمِرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللَّهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

“Bunlar, tövbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler, oruç tutanlar, rükû ve secde edenler, iyiliği emredip kötülüktan alıkoyanlar ve Allah’ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Müminleri müjdele.”

Tevbe 9/112.

Birçok sahabe, Hz. Peygamber’in “*Ümmetimin seyahati oruçtur*” mealindeki bir hadisine dayanarak ayetteki “*es-sâihûn*” kelimesinin sözlük anlamını “oruç tutanlar” şeklinde yorumlamışlardır (Taberî, XI, 28). Seyahat ve oruç arasındaki benzerlik daha çok şu şekilde açıklanmıştır: Her ikisinde kişi birtakım zorluklara ve mahrumiyetlere katlanır; seyahatte kişi görmediği, bilmediği yerleri ve durumları görüp gözlemleyebilir, oruç tutan mümin de ruhen yücelerek melekût âleminin birtakım özel hallerine muttali olabilir. Bazı ilk dönem müfessirleri bir başka hadise dayanarak aynı kelimeyi, “*cihad edenler*” biçiminde açıklamışlardır. Kelimeyi sözlük anlamına göre yorumlayanlar, “*yeryüzünde seyahat edenler*”, “*Mekke’den Medine’ye göç edenler*”, “*ilim öğrenmek için yolculuğa çıkanlar*”, “*Allah’ın birlik ve kudretini gösteren delilleri gözlemek ve onlardan sonuçlar çıkarmak için yollara düşenler*” gibi açıklamalar yapmışlardır (İbn Atıyye, III, 89; Elmalılı, IV, 2625). Ayette “*tövbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler, oruç tutanlar, rükû ve secde edenler, iyiliği emredip kötülüktan alıkoyanlar*” şeklinde sıralanan vasıfları taşıyanlar, Allah’ın koyduğu sınırları koruyan kimselerdir. Ey Resûlüm! Bu faziletli sıfatları taşıyan müminleri dünya ve ahiretin hayırlarıyla müjdele.

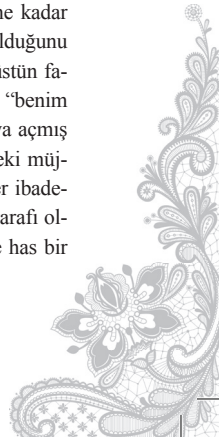
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ يُضَاعَفُ، الْحَسَنَةُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ، قَالَ اللَّهُ
عَزَّ وَجَلَّ: إِلَّا الصَّوْمَ، فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، يَدْعُ شَهْوَتَهُ وَطَعَامَهُ مِنْ أَجْلِي

İnsanın her ameline kat kat sevap verilir. Bir iyilik, on mislinden yedi yüz misline kadar katlanır. Allah Teâlâ, “Ama oruç başka. Oruç benim içindir, mükâfatını da ben veririm. Oruçlu, şehvetini ve yemesini benim için terk eder.”

Müslim, Sıyâm 164.

Hadisimiz, oruçluya verilecek sevabın, dinimizdeki bir iyiliğe on katından yedi yüz misline kadar verilecek sevap ve mükâfat ölçüsünün dışında ve üstünde, tamamen Allah Teâlâ’nın takdirinde olduğunu tescil ve ilan ederken, tabii olarak oruç ibadetinin dinimizdeki müstesna yerini ve son derece üstün faziletini de ortaya koymuş olmaktadır. Orucun fazileti, yüce Rabbimizin onu kendisine izafetle “benim içindir” buyurması ve “mükâfatı da bana aittir” diyerek sonsuz lütuf ve kerem kapısını oruçluya açmış olmasından ileri gelmektedir. Böyle bir teşrif ve iltifat her şeyin üstündedir. Bu da hadisimizdeki müjdeyi oluşturmaktadır. “İnsanın her ameli kendisi içindir” buyurulmuş olması, oruç dışındaki her ibadetin, insanın haz alacağı, başkalarından gizleyemeyeceği hatta belki de göstermek isteyeceği bir tarafı olduğunu tespit etmektedir. Sadece oruçta böyle bir durumun bulunmaması onun ne denli saf ve has bir ibadet olduğunu göstermektedir.

ORUÇ FİDYESİ

Fidye, bir kimseyi bulunduğu sıkıntılı durumdan kurtarmak için ödenen bedel demektir. Dini bir terim olarak ise, oruç ibadetinin eda edilememesi, hac ibadetinin edası sırasında işlenen birtakım kusurların giderilmesi için ödenen maddi bedeli ifade eder.

Kur'an-ı Kerim'de, "*Oruç tutmaya güç yetiremeyenler, bir yoksul doyumu fidiye öder.*" (Bakara 2/184) buyrulmaktadır. Buna göre ihtiyarlık ve şifa ümidi olmayan bir hastalık sebebiyle oruç tutamayan kimse, daha sonra bu oruçları kaza etme imkânı bulamazsa her gününe karşılık bir fidiye öder. (Serahsî, *el-Mebsût*, III, 100; İbn Kudâme, *Muğnî*, III, 82)

Şâfiî mezhebine göre ise, emzirme ve hamilelik sebebiyle çocuğunun sağlığı hakkında endişe edenler için oruç tutamadıklarında hem kaza hem de fidiye gerekir. Fakat çocuk hakkında değil de kendileri hakkında endişe ederlerse o zaman sadece kaza gerekir (Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi*, II, 97; Nevevî, *el-Mecmu*, VI, 267).

Hac ve umre ile ilgili görevler yerine getirilirken meydana gelen bazı eksiklikler için uygulanması gereken maddi yaptırım da fidiye kapsamına girer. (Bakara, 2/196)

Bir fidiye, bir kişiyi bir gün doyuracak yiyecek miktarı veya bunun karşılığı olan meblağdır. Bu da "sadaka-i fitır" ile aynı miktarı ifade eder. Bu, fidiyenin asgari ölçüsüdür. İmkânı olanların bu meblağı artırması daha iyidir. (Bakara 2/184; *Merğînânî*, *el-Hidâye*, I, 127)

*Cehli gider kâmilleşir
Oruç tutan Müslümanın
Kalbi Hakk'a mailleşir
Oruç tutan Müslümanın*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ
وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ
وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

“Şüphesiz müslüman erkeklerle müslüman kadınlar, mümin erkeklerle mümin kadınlar, itaatkar erkeklerle itaatkar kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah’a derinden saygı duyan erkeklerle, Allah’a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah’ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükafat hazırlamıştır.”

Ahzap 33/35.

Bu ayette iki nokta dikkat çekicidir:

1- İbadet, iyilik ve erdem sahibi olmak, bunlar sayesinde kulluk imtihanını kazanmak, yüksek manevi deceler ve ödüller elde etmek özetle kâmil insan olmak bakımından kadını erkek arasında fark yoktur. Her iki cins de kemal için fırsat eşitliğine sahiptirler.

2- Allah’ın ve Resûlünün rızasına ermek, ahirette eşi benzeri görülmemiş nimetler elde etmek için Peygamber eşi veya ehl-i beyt olmak şart değildir. Onların özel bir yerleri bulunmakla beraber bütün müminlerin önünde ilâhi lûf ve nimet kapıları açıktır, yeter ki insanlar, bu ayette sıralanan iman, ibadet ve ahlâk kemaline sahip olmak için gayret etsinler.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ، يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُومُونَ لَا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ

Cennette reyyân denilen bir kapı vardır. Kıyamet günü oradan ancak oruçlular girecek, onlardan başka kimse giremeyecektir. (Kıyamet günü) “Oruçlular nerede” diye seslenilir. Onlar da kalkarlar ve o kapıdan onlardan başkası giremez. Oruçlular girince o kapı kapanır ve bir daha oradan kimse girmez.

Buhâri, Savm 4; Müslim, Sıyâm 166.

Değişik rivayetlerde cennetin sekiz kapısı olduğundan bahsedilir. Bunlar, Namaz, Cihad, Reyyan, Sadaka (Zekât), Hac, Af, Eymen (sağ) ve Zikir-İlim kapısı. Cennete girenler ibadetlerindeki duruma göre bu kapılardan cennete çağırılırlar. Kimileri tek kimileri de birden fazla kapıdan çağrılabilirler. Hadisimizde oruçluların Reyyan kapısından davet edilecekleri bildiriliyor. Reyyan, “suya kanmış” demektir. Yalnızca dünyada oruç tutarken susuzluk çekenlerin bu kapıdan girecek olmaları ve o kapıdan onlardan başka hiç kimsenin giremeyecek olması gıpta edilmeye lâyık bir üstünlüktür.

ORUCU BOZAN HALLER

Oruç, insanın gıda ve şehvetten uzak durarak yerine getirdiği bir ibadettir. Vücuda gıda, sıvı gibi besleyici ve bedeni güçlendirici bir maddenin alınması ile oruç bozulur. Başlanan ve hangi sebeple olursa olsun bozulan orucun kaza edilmesi gerekir. Ramazan orucunun bozulması halinde, orucu bozan işlemin çeşidine göre ya hem kaza hem kefaret ya da sadece kaza gerekir.

Dinen geçerli bir özür olmadan orucun bozulması hem kaza hem de kefareti gerektirir. Bu hüküm Hanefi mezhebinin görüşüdür. Şafii mezhebine göre ise ne sebeple olursa olsun bozulmuş olan Ramazan orucu için sadece günü gününe kaza gerekir. Hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: *“Allah’ın tanıdığı bir ruhsat bulunmaksızın Ramazan orucunu bozan bir kimse bütün yılı oruçla geçirse yine de bunu ödemiş olmaz.”* (Ebu Davud, Sıyam, 38)

Kefareti gerektiren diğer husus oruçlu iken cinsel ilişkide bulunmaktır. Bu konuda bütün mezhepler ittifak halindedir. Hanefiler bunu Ramazana hürmetsizlik olarak, Şafiiler ise oruca hürmetsizlik olarak yorumlamışlar. Hem kaza hem de kefareti gerektiren bu iki hal dışında aşağıdaki hususlar orucu bozup kazayı gerektiren hallerdir:

a. Hata ile bir şey yemek içmek sadece kazayı gerektirir. Mesela oruçlu olduğu hatırında olduğu halde abdest alırken boğazına su kaçırması gibi

b. Kabuklu fındık, kabuklu badem, kâğıt, pamuk gibi şeyleri bilerek kasten yutmak. Bunları yapmak şeklen yemek anlamına gelse de gıdalanma ve beslenme niteliği taşımadığı için kefaret gerekmez.

c. Buruna alınan suyun, dişe konana ilacın içeriye kaçması

d. Dişler arasında kalan büyük kırıntıyı yutmak (Nohut tanesi kadar olan şey çok, daha küçük olan ise az kabul edilmiştir.)

e. Buğday veya susam tanesi kadar bir şeyi ağza dışarıdan alıp yemek/yutmak

f. Henüz vakit var zannı ile fecrin/tan yerinin ağarmasından sonra veya güneş battı zannı ile henüz güneş batmadan iftar etmek. Çünkü hataen yeme ve içme söz konusudur.

g. Başkalarının zorlamasıyla orucu bozan şeyleri yapmak

h. İsteyerek ağız dolusu kusmak ve isteyerek kusmuğu yutmak. Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: *“Kim irade dışı kusarsa orucu bozulmaz, kim isteyerek kusarsa orucu bozulur ve kazası gerekir.”* (Tirmizi, Savm, 25)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ
الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ

“Ramazan ayı insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur’an’ın kendisinde indirildiği aydır. Öyle ise içinizden kim bu aya ulaşırsa onu oruçla geçirsin.”

Bakara 2/185.

Bu surenin 183-184. ayetlerinde orucun farz kılındığı bildirilmiş, bu ayette ise oruç ibadetinin ayrıntılarına geçilmiştir. Ayetteki “Kur’an’ın Ramazan ayında indirilmesi” ifadesinden maksat, tamamının değil ilk ayetlerinin indirilmesidir; Bakara Suresi’nin başında olduğu gibi birçok ayette, Kur’an’ın bir parçasına da kitap ve Kur’an denilmiştir. Yüce Mevla müslümanlara oruç ibadetini farz kılmayı murat edince bunun zamanının da ona uygun ve lâıyk bir zaman olmasını istemiş, bütün insanlığa son rehber ve irşat aracı kıldığı kitabını vahyetmeye başladığı ayı oruç zamanı olarak seçmiştir. Burada “şehide” fiili “görmek” değil “erişmek, hazır bulunmak” manasındadır. Bu sebeple ayetin, “Ramazan hilalini gören oruç tutsun” şeklinde bir manası yoktur. Kameri aylardan biri olan Ramazanın giriş hilalini görünce oruca başlanması, çıkış hilalini görünce de oruca son verilip bayram yapılması, ayın bir engel yüzünden görülememesi durumunda bir önceki ayın otuza tamamlanması ve ertesi günün, yeni ayın biri olarak kabul edilmesi hükümleri ayetle değil hadisile sabit olmuştur (Buhârî, “Savm”, 5, 11).

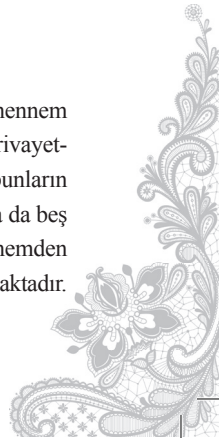
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ
وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا

Allah rızası için bir gün oruç tutan kimseyi, Cenab-ı Allah bu sayede cehennemden yetmiş sene uzaklaştırır.

Buhârî, Cihad 36; Müslim, Sıyâm 167-168.

Allah yolunda yani Allah rızası için bir gün oruç tutan kimsenin yetmiş yıl cehennem azabından uzak tutulması, o kişinin cehennemde yakılmaması anlamındadır. Bazı rivayetlerde bu mesafe yüz veya beş yüz yıl şeklinde geçmektedir. Yetmiş yıllık mesafe bunların asgarisi olarak düşünülecek olursa, oruç tutanın durumuna göre bu mesafenin yüz ya da beş yüz yıllık bir uzaklığı da kapsayabileceği anlaşılmış olur. Oruç tutan kişinin cehennemden uzak tutulacağı süre ve mesafe ile ilgili olarak on beş kadar sahabenin rivayeti bulunmaktadır.

Dini Bilgiler

KUR'AN AYI RAMAZAN

Tüm insanlığa hakikatin kılavuzluğunu yapmak üzere, Ramazan ayının son on günü içinde yer alan ve bin aydan daha hayırlı bir gece olan Kadir Gecesi'nde indirilen Kur'an, şüphesiz Ramazan'ı anlamlı ve önemli kılan mübarek kitaptır. Ramazan'ı, Kur'an'ı anlayarak, tefekkür ederek, düşünüş ve davranış biçimlerimizi ona göre şekillendirerek bir yenilenme fırsatı olarak görmek gerekir. Ayrıca müminler bu ayı Kur'an'la zaman içinde zayıflayan ilişkilerini gözden geçirmek ve eksikliklerini telafi etmek için de bir vesile bilmelidirler. "...*bu Kur'an'ı mehcür bıraktılar.*" şeklinde gelen (*Furkan Suresi 25/30*) ayetteki '*mehcura*' kelimesi, "terk edilmiş bırakılan, kendisinden hicret edilen, uzaklaşan, kendisine ilişilmeyen, gözden çıkarılan" anlamlarına gelir. Bu günümüz müslümanları açısından, kutsal kabul ettiği Kitab'ı anlama ve yaşama gayreti içinde olmamayı, onunla ameli terk etmeyi ifade eder.

Kur'an, insanlığa rahmet, uyarı, öğüt ve yol gösterici olmasının yanında, mümin kişiliğini inşa etmek için de inmiştir. Kur'an'ın 23 yıllık süreçte oluşturduğu ilk nesil, Kur'an'dan beslendikleri için "öncü Kur'an nesli" olarak anılmışlar, İslam'ın yayılmasında ve yaşanmasında gerçek başarı hikâyelerini insanlık tarihine yazdırmışlardır. Dolayısıyla çözümlerin, krizlerin, savrulmaların, açlığın, savaşların; huzura, bir arada yaşayabilme becerisine, adil paylaşımın hâkim olduğu bir topluma evrilmesi için Kur'an'ı ve mesajını sözle ve yaşayarak aktaracak bir Kur'an nesline ihtiyaç vardır. Her müslümanın bu Kur'an neslinden olmaya çalışmak gibi bir sorumluluğu vardır. Ramazan ayı bu sorumluluğun hatırlanmasına, vazifeyi üstlenecek ruh donanımına sahip olmak için bir imkân yurtdur. Oruç, teravih, gece ibadetleri, zikir, dua, Kur'an tilaveti, yardımlaşma, sadaka, fitre, fide gibi ameller, bu imkânların esasını oluşturur. Kur'an'ı Hz. Peygamber (a.s)'ın şahsında, ona iman eden müminlere emanet olarak gönderen Allah'tır. Kur'an'ın nasıl bir hayatı tanımladığını, neleri istediğini, neleri reddettiğini bilmek için en az bir kere manasıyla okumak, üzerinde düşünmek, anlaşılabilen yerlerin izahı için ya seviyeye göre anlaşılabilir tefsirlere yahut ta işin uzmanlarına başvurmak gerekir.

Her müslüman ferdin ilk değişimi, kendi nefsiyle yapacağı hesaplaşma sonucunda gerçekleşir. Kur'an'ı okumak, ne dediğini öğrenmek, anlatmak /öğretmek her mümin için temel bir görevdir. Bu süreçte nefisle mücadele edip, Kur'an'ın ısrarla anlattığı hayat tarzını yaşama hâkim kılmak gerekir. Dolayısıyla asla yalan söylememek, kibirlenmemek, adaletli olmak, güvenilir olmak gibi ideal hayatın kurallarını, namaz kılmak, oruç tutmak gibi bir görev bilmeliyiz. Nefsimizin ve şeytanın etrafımızı kuşatıp kendisine kul yapma isteğine Kur'an'la direnmeliyiz.

Mehmet Akif'in dediği gibi;

*Çünkü biz bilmiyoruz dini. Evet bilseydik,
Çare yok, göstermezdik bu kadar sersemlik,
İbret olmaz bize, her gün okuruz ezber de!
Yoksa, bir maksat aranmaz mı bu ayetlerde!
Lafzı muhkem yalnız, anlaşılan, Kur'an'ın,*

*Çünkü kaydında değil, hiçbirimiz mananın:
Ya açar nazm-ı celilin, bakarız yaprağına;
Yahut üfler geçeriz ölünün toprağına.
İnmemiştir hele Kur'an, bunu hakkıyla bilin,
Ne mezarlıkta okunmak ne de fal bakmak için!*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ
فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

“Yeryüzünde kımlıdayan hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah’ın üzerine olmasın! Allah onların halen bulunduğı yeri de emanet olarak konulacağı yeri de bilir; hepsi apaçık kitapta vardır.”

Hud 11/6.

Allah’ın rızkı tekeffül etmesi “canlıların rızıklarını kazanmak için hiçbir çaba harcamalarına gerek olmayacağı” şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü Allah insanlara akıl ve irade, hayvanlara da içgüdü vermiştir. Öteki canlılar rızıklarını elde etmek için içgüdülerini kullandıkları gibi insanlar da akıl, irade, ruhsal ve fiziksel yeteneklerini kullanmak durumundadırlar. Ayette geçen “müstevda” kelimelerinden birincisi müfessirler tarafından –insan göz önüne alınarak– “canlının bu dünya üzerinde bulunduğu yer”, ikincisi ise yeryüzündeki istikrarından önce “babanın sulbünde veya ananın rahminde bulunduğu yer” yahut “müstekkar”, “hayatta iken bulunduğu yer” “müstevda” ise “öldükten sonra konulacağı yer” olarak açıklanmıştır (bk. Râzî, XVII, 186). “Apaçık kitap”, tefsirlerde Allah’ın ezeli ilmi veya levh-i mahfûz olarak yorumlanmıştır (Elmalılı, IV, 2758).

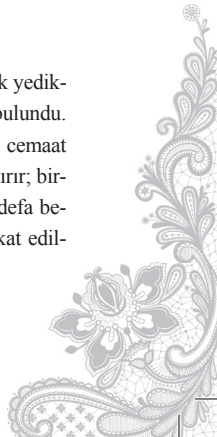
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نَأْكُلُ وَلَا
نَشْبَعُ، قَالَ: «فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُونَ؟» قَالُوا: نَعَمْ، قَالَ: «فَاجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ،
وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ يُبَارِكْ لَكُمْ فِيهِ»

Resûlullah (a.s)’in ashabı: “Yâ Resûlallah! Yemek yiyoruz, fakat doymuyoruz” dediler. Resûl-i Ekrem onlara: “Herhalde ayrı ayrı yiyorsunuz!” diye sorunca: “Evet, öyle yapıyoruz” dediler. Resûl-i Ekrem (a.s) de: “Yemeğı birlikte yiyiniz; besmele çekiniz, yemeğınız bereketlenir” buyurdu.

Ebû Davud, Et’ime 14. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et’ime 17.

Ashab-ı Kiram Resûl-i Ekrem Efendimize, tavsiyelerine uyarak az yemek istediklerini, fakat çok yedikleri halde bile karınlarının doymadığını söyleyince, Allah’ın Resûlü onlara iki önemli tavsiyede bulundu. Bunlardan biri, aile fertlerinin ayrı ayrı sofraya oturmayıp yemeğı birlikte yemesidir. Zira bereket, cemaat halinde yaşayanlarda bulunur. Aile fertlerinin her konuda birlikte hareket etmesi, onların gücünü artırır; birlikte yemesi, yiyeceklerini bereketlendirir. Resûlullah (a.s)’ın diğer tavsiyesi de daha önce birçok defa belirtildiğı üzere, yemeğı başlarken besmele çekilmesidir. Resûlullah Efendimiz, bu iki konuya dikkat edildiğı zaman yemeğın bereketleneceğini ve herkesin doyacağını söylemiştir.

ORUÇ TUTMAMAYI MÜBAH KILAN HALLER

Ramazan ayına ulaşan akıllı, buluğ çağına gelmiş erkek ve kadın her müslüman oruç tutmakla mükelleftir. Ancak oruç tutmanın imkânsız, zor ve sakıncalı olduğu bazı özel durumlar söz konusu olabilir. Bu durumda oruç tutmamak mübah olur. Allah Teâlâ insanı gücünü aşan bir görevle sorumlu tutmaz. Oruç tutmamayı mübah kılan haller şunlardır:

a. Hastalık: Oruç tuttuğu takdirde hasta olacaksa, mevcut hastalığı artacaksa, tedavisi gecikecekse veya oruçlu olarak tedaviye cevap veremeyecekse oruç tutmaz. Fakat bu mütehasıs doktorların görüşüne dayanmalıdır.

b. Yolculuk: İkamet ettiği yerin dışında dinen yolcu sayılabilecek bir durumda olan kimse yolculuğun meşakkatinden dolayı oruç tutmayabilir.

c. Hamilelik: Hamile kadınlar çocuğun beslenmesinden ve gelişmesinden endişe edilmesi halinde oruç tutmazlar.

d. Emzikli olma: Çocuk emzirmekte olan kadınlar da hamile kadınlar gibi çocuğun sağlığına hâlel getirme endişesinden dolayı oruç tutmazlar. Daha sonra tutmadıkları oruçlarını kaza ederler. Bu husus kendi çocuğundan başka bir çocuğu emzirmek durumunda olan kadın için de geçerlidir.

e. Yaşlılık: Oruç tutmaya takati olmayacak kadar yaşı ileri olanlar ve artık oruç tutma imkânı bulamayanlar oruç tutmazlar.

f. Dayanılmayacak derecede açlık ve susuzluk: Oruç tutması halinde açlık ve susuzluk sebebiyle sağlığı tehlikeye girecek olan kimse uzman hekim kararıyla oruç tutmayabilir.

g. Çok ağır işlerde çalışmak: Çalıştığı iş oruç tutmasını zorlayacak kadar ağır ve zor ise orucunu erteler. Oruç tutmaya başlayan kimse çalıştığı iş sırasında sağlığı bozulacak derecede oruç tutmakta zorlansa bozabilir. Bedir ve Mekke fethi Ramazan ayına denk gelmiş sahabe savaşın yoğunluğu ve sıkıntısından dolayı oruç tutmamıştır.

h. Geçici olarak aklını yitirmek: Geçici olarak aklını yitiren veya Ramazan ayının tamamını baygın ya da aklı başında olmaksızın geçiren kimse oruç tutmakla yükümlü değildir. Çünkü bu durumda olan kimse Ramazan'a ulaşmamış sayılır. Fakat Ramazanın bazı günlerinde iyileşirse o günlere oruç tutar ve oruç tutmadığı günleri Ramazan ayı çıktıktan sonra kaza eder.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصَّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ
لَهُنَّ عِلْمٌ اللَّهُ أَنْكُمْ كُنتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ
بَاشِرُوهُمْ وَأَبْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ

“Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar, size örtüdürler, siz de onlara örtüsünüz. Allah Ramazan gecelerinde hanımlarınıza yaklaşıp kendinize zulmetmekte olduğunuzu bildi de tövbenizi kabul edip sizi affetti. Artık eşlerinize yaklaşın ve Allah’ın sizin için yazıp takdir etmiş olduğu şeyi arayın.”

Bakara 2/187.

Oruç ibadetinin farz kılınmasını takip eden günlerde bazı sahabeler Ramazan gecelerinde cinsel ilişkinin caiz olmadığını zannediyorlardı. Ayrıca sahurun da uykudan önce yeneceğini, yatsı kılınıp uykuya yattıktan sonra uyanıp sahurluk diye bir şey yenilemeyeceğini sananlar vardı. Bu yüzden bazıları sıkıntıya düşüyor, sahura kalkmadıkları için gündüz açlıktan bayılıyorlar; gece cinsel ilişkiyi yasak sananlar dayanamayıp eşleriyle birleşiyorlardı. Bu gibi olaylar ve yanlış anlamalar ortaya çıkınca sınırları belirleme ihtiyacı doğdu ve bu ayet gönderildi. Ayete göre oruç gece bitince başlayacak ve ertesi gecenin başlamasına kadar sürecektir; yani oruç ibadeti gündüze mahsustur, gece bu ibadetin vakti değildir. Güneşin batmasıyla başlayan gece boyunca yemek, içmek, cinsi temas vb. bütün mübah, günah olmayan şeyler serbesttir. “Allah tövbenizi kabul etti, sizi bağışladı” cümlesi daha önce böyle bir yaşağın bulunduğu işaret ederse de ayet ve hadis olarak bu konuyu destekleyen herhangi bir delil yoktur. Tövbenin kabulü ve bağışlama, kendi zanlarına ve anlayışlarına göre yaptıklarını günah sayanların bu kabulleri ve kanaatleriyle ilgilidir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا كَانَ يَوْمُ صِيَامٍ أَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَضْحَكْ، فَإِنْ شَاتَمَهُ أَحَدٌ أَوْ
قَاتَلَهُ، فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ

Sizden biri, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, “ben oruçluyum” desin.

Buhâri, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163.

Oruç, aslında tam bir imsaktır. Yani yemeden içmeden, cinsel isteklerinden nefsi tutmak demektir. Bunun yanında ağzını yalan konuşmaktan, kötü söz söylemekten, dedikodu yapmaktan alıkoymak, diğer organlarını başkalarına satasmaktan ve zarar vermekten çekmek de imsak kavramı içinde yer alır. Oruçtan beklenen sonucun alınabilmesi için bu noktalara titizlik gösterilmesi gerekir. Her ne kadar yalan konuşmak, gıybet etmek, başkalarına kötü söz söylemek ve sövmek orucu bozmaz ise de faziletini ve oruçtan beklenen asıl neticeyi engeller. Oruçlu, bu konularda titiz davrandığı gibi bir başkası kendisine gelip çatar, kötü söyler ya da kavga etmek isterse, ona da bulaşmamalı, gayet nazik bir şekilde “lütüfen, ben oruçluyum” diyerek onu başından savmalıdır. Bu, tam bir irade eğitimi demektir. Oruçlu, sadece orucuyla değil, tüm hareketlerine yansıyan imsak disipliniyle kendisini belli etmelidir.

Dini Bilgiler

ORUÇ VE RAMAZAN

Kulun yaptığı her işte Allah'a yakın olma niyetini koruması, yapacağı her eylemi ilahi emirlerin terasııyla tartıp, bunun dışına çıkmama azminde ve gayretinde olması gerekir.

İnsan, Kur'an'ın açık beyanıyla ibtila edilmeden (*En'am 6/165*) yeryüzü halifelîği iddiasını gerçekleştiremeyecektir. İbtıla, insanın bulunduğu her hal üzere imtihana tabi tutulması demektir. İbadetlerimizde de bir imtihana gireriz. Daha güzelini eylemek (*Mülk 67/2*) için çabalarız. Ölümün ve hayatın bunun için var olduğunu biliriz. İbadetin de bir var olma biçimi olduğunu idrak edersek, oruç ibadetinin bu varlık alanlarından birisi olduğunu fehmederiz. İnsanın hayatla güçlü bir bağ kurabilmesi, her türlü hali kabullenebilmesi, esneyebilmesi, bir ruh terbiyesine bağlıdır. Kendini kontrol edebilen, iradesini kullanabilen güçlü insanlar; hazlarını erteleyebilen, zorluklarla baş edebilmeyi becerebilen insanlardır. İşte oruç, imsakı; yani bir şeyi yapmaktan el çekme ve nefse hakim olmayı ihtira eden bir ibadet olarak insana; kendini tutabilme, hazlarını erteleyebilme, zorluğa karşı dayanabilme gücü bahşetmektedir. Her gece gerçekleşen imsak talimi kişiye, olana rıza gösterme becerisi de kazandırmaktadır. Bu vesileyle orucun, bir direnme eylemi olduğunu söyleyebiliriz. Nefsin arzularından kurtulma iradesini gösterebilmek, sadece yemeden, içmeden, şehvetten belli bir süre uzak kalmayı değil; dilin, gözün ve bedenın diğer uzuvlarının da yanlıştan uzaklaşması, arzularını dizginleyebilmesi demektir.

Oruç, bir korunma biçimidir. Günühtan, gaffletten korunma, "kendini bilme" şuuruına erme, tevbeyle yenilenme, Allah'a yakınlaşmadır. Tüm bu eylemler korunmanın çeşitli yönleriyle oruca hizmet ederler.

Oruç, Allah'ın üzerimizdeki nimetlerini hatırlamak anlamında bir şükür eylemidir. Şükürün gereğı olarak; gıybetten ve yalandan kaçınmak, gözü, kulağı haramdan sakındırmaktır. Kalbe, zikri ve nafileleri sevdirmek, karşılıklı yardımlaşma ve fedakârlıkla birbirimize dayanmak, teravihlerle bir ve beraber olmanın sükûnuna ermekdir.

Ramazân bir hatırlayıştır. Karanlıklardan aydınlığa çıkarıldığımızı, (*Bakara,2/257*), dosdoğru bir yolda yürüdüğümüzü (*Maide, 5/16*), gizli ve açık tüm nimetlerin üzerimize yayıldığını (*Lokman, 31/20*), saymaya kalkışsak anmaya güç yetiremeyeceğimiz nimetlerle (*Nahl, 16/18*) buluşturulduğumuzu hatırlatır. "Allah'ın nimetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz" (*Araf, 7/69*) buyruğınca, üzerimizdeki nimetlerin kadrini bilmeye vesile olur.

Ramazân bir kendinle buluşma ayıdır. Feraset ve basiretimizi açmak, şuurumuzu diri tutmak, Kur'an ile bağışlanan tüm nimetlere yeniden dokunmak için lütfedilen bir aydır. Hep birlikte, verilen nimetlere tutunarak onlarla korunmaya dururuz. Müstakim yolda olmanın ümidini yanımıza alarak affedilmiş olmayı niyaz ederek, yenilenmiş bir imanla gözlerimizi iftar vaktine dikerek, aynı duaların içinden geçeriz. Ramazân tüm müminleri, tek bir niyet ve ümit etrafında buluşturan, sahurla, iftarla, teravihle, sadakayla, zekâtla cemedin, beraberliğimizi, aidiyetimizi, en yalın halimizle Rabbimize kul olmayı öğreten ihlasın zirvesi bir ibadettir.

Ramazân sana sen, bana ben olma fırsatını yeniden bahşeden bir arınma, yenilenme ve coşkulu bir ruh saadetidir. Açlığın sadece bir açlık olmadığını kavrayabilenler için, zihnin ve kalbin anı yakalayabilme becerisine, ancak dış uyaranlara kendini kapatarak ve bunu bolca talim ederek kavuşacaklarını bilenler için Ramazânın gelişi, bir şafak sayma eylemidir. Bir sıladır. "Çok şükür, Ramazân'a onbir ay kaldı" diyerek göz yaşartan bir gönül bayramıdır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا

“Kullarıma söyle: İnsanlara karşı en güzel sözü söyleyinler. Çünkü şeytan aralarını bozar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır.”

İsra 17/53.

Ayette dolaylı bir mukayese anlamı vardır. Şöyle ki: 46-51. ayetlerde müşriklerin kendileri gibi düşünmeyenlere karşı kibirli, kaba, alaycı ve suçlayıcı bir tavır takındıklarına işaret edilmektedir. Burada ise müminlerin konuşmalarında bir güzellik ve incelik bulunması gerektiği belirtilmekte, müşriklerle ilişkilerinde ve konuşmalarında bile terbiye ve nezaket kurallarına riayet etmeleri öğütlenmektedir. Çünkü bu davranış biçimi insan olmanın bir gereğidir; ayrıca kötü söz ve davranış insanın asli fitratına aykırı olduğu için genellikle bu tür olumsuz söz ve davranışlar insanları tepki psikolojisine iter; böylece ayetteki ifadeyle “Şeytan onların arasını bozar.” İslam ahlâkında Cahiliye Araplarının kaba, küstah ve alaycı tavırlarına *sefeh*, Müslümanların barışçı, nazik ve ağır başlı tavırlarına da *hilm* denmektedir. İslam öncesi dönemin adı olan Cahiliye ilk kategorideki karakter ve zihniyeti, İslam kelimesi de ikincisini ifade etmektedir.

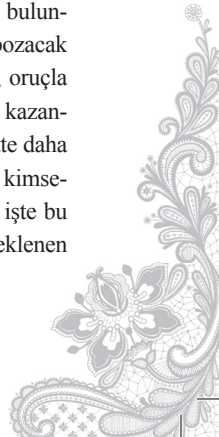
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ فِي أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ

Kim yalan konuşmayı ve yalan-dolanla iş yapmayı terk etmezse, o kimsenin yemesini, içmesini bırakmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur.

Buhâri, Savm 8.

Yüce Rabbimiz bize merhamet buyurarak sadece yeme, içme ve cinsel ilişkide bulunmanın orucu bozacağını bildirmiştir. Eğer bütün yasaklanmış olan hususlar orucu bozacak olsaydı, bilmeyiz ki kaç kişi oruç tutmayı başarabilirdi? Bu böyle olmakla birlikte, oruçla elde edilmek istenen asıl sonuç, diğer yasaklara karşı da bir irade gücü ve direnç kazanmaktır. Yasaklar konusunda oruçlu iken sair zamanlardan daha titiz davranmak elbette daha uygun olur. Bu sebeple böyle bir gelişme göstermeyen, yalanı dolanı terk etmeyen kimsenin aç ve susuz kalmasının Allah katında kıymetinin olmadığını bildiren hadisimiz işte bu gerçeğin ifadesidir. Böyle bir kimse belki oruç borcunu ödemiş olur ama, oruçtan beklenen kemal ve fazileti yakalayamaz.

RAMAZAN VE İRADE EĞİTİMİ

Gündüzü ve gecesi ile bize ibadet neşesini yaşatan fazilet mevsimindedeyiz. Cömertliğimizin, diğerkâmlığımızın, geniş ve kalabalık sofralarımızın, ailece teravihlere koşuşturduğumuzun, tebessümümüzün mevsimidir Ramazan. O, hidayet rehberimiz Kur'an-ı Kerim ile nurlanmış, içinde bir ömre bedel kadir gecesini barındıran bereketli bir aydır. Bizi orucun sağlam kalesinde koruyan muhafızımızdır. Bedenimizi hastalıklardan, ruhumuzu kötülüklerden arındıran hekimimizdir. Gönlümüzü ilmek ilmek güzel ahlakın nakışları ile süsleyen bir sanatkârdır. Orucuyla elimizden tutup cennetin Reyyan kapısını açan kılavuzumuzdur. Bizi güzelliklerle buluşturan, iyiliğe sevk eden ve sevdiren terbiyecimizdir. On bir ayın sultanı olarak gönlümüze taht kurmuş hayatımızın en verimli ve en değerli vaktidir. Ayet-i kerimede Rabbimiz şöyle buyuruyor: *“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.”* (Bakara, 2/183) Oruç takvaya giden yolda yardımcıımızdır. Önceki ümmetlerde olduğu gibi bizi de eğitir.

Ramazan’da bu takva vesilesine yani oruca bürünelim. Kendi irade-mizle bir zırh gibi giyinelim ibadetimizi. Rabbimizin belirlediği süre boyunca yemekten içmekten uzak durup sabırlı olmayı, irademizi güçlendirmeyi, nefsin heva ve isteklerine karşı direnmeyi öğrenelim. Ramazanda gün boyunca damaklarımız yemekten içmekten uzak dururken, dillerimiz de yalandan, yanlıştan, incitici sözlerden uzak kalsın. Zira kötü söz, gıybet, dedikodu orucumuzun gayesine zarar verir. Allah’ın emrine uymak için vücudumuzun gıdasından vazgeçen bizler; ahlakımıza, şahsiyetimize zarar veren söz ve davranışlardan da kaçınabiliriz. Bir iyilik neferi olarak dünyalık zevklerden uzaklaşıp ruhumuzun ihtiyacı olan mana ikliminde beslenebiliriz. Oruç, davranışlarımızda da değişiklikler yapan bir ibadettir. Şu hadis-i şerif bunu beyan etmektedir: *“Oruç perdedir. Biriniz oruç tuttuğunda kötü söz sarf etmesin, bağırıp çağırmasın. Birisi kendisine yakışık-sız laf edecek veya kavga edecek olursa ‘ben oruçhuyum!’ desin ve ona bu-laşmasın. Nefsim yed-i kudretinde olan Allaha yemin olsun ki, oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir. Allah Teâlâ bu-yuruyor ki, oruç tutan benim rızam için yemesinden içmesinden ve zevkle-rinden vazgeçmektedir. Onun sayısız ecrini ben veririm.”*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

“İman edip dünya ve ahirete faydalı işler yapanlara gelince, Allah onlara mükâfatlarını eksiksiz verecektir. Allah zalimleri sevmez.”

Ali İmran 3/57.

Allah iman edip dünya ve ahirete faydalı işler yapanlara mükâfatlarını eksiksiz verecektir. Allah zalimleri sevmez. Dünyada Allah’a kulluktan geri durmayan, ömrünü Allah’a kulluk, ibadet ve güzel işler, iyi davranışlarla geçiren müminler bu ibadetlerinin ve güzel davranışlarının karşılığını aldıktan sonra, Allah onlara lütfundan bir de fazlasını ihsan edecek, onları hak ettiklerinin üstünde ödüllendirecektir.

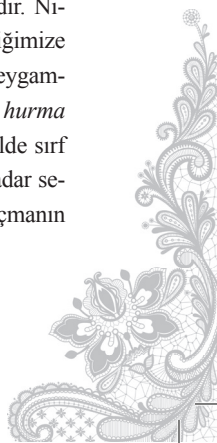
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ، غَيْرَ أَنَّهُ لَا يَنْقُصُ مِنْ أَجْرِ الصَّائِمِ شَيْئًا

Kim bir oruçluyu iftar ettirirse, oruçlu kadar sevap kazanır. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez.

Tirmizî, Savm 82; Nesâî, Cihâd 44.

Farz veya nafile oruç tutan bir kimseyi iftar ettiren insanın, o oruçlu kişi kadar sevap kazanacağı müjdelenmektedir. Ayrıca bunun, oruçlunun sevabına ortak olmak anlamına gelmediği, oruçlunun sevabından hiçbir şeyin noksanlaşmayacağı da ifade edilmektedir. Öte yandan iftar ettirmek deyince mutlaka oruçluyu iyice doyurmak da anlaşılmamalıdır. Nitekim -İbn Huzeyme’nin *Sahih*’indeki (III, 192 - 193) bir başka rivayetten öğrendiğimize göre- Sahabe, herkesin bir oruçluyu doyuracak kadar imkân bulamayacağını Hz. Peygamber’e arz etmiş, bunun üzerine Efendimiz, “Allah Teâlâ, bu sevabı, oruçluyu bir hurma veya bir yudum su yahut bir içim süt ile iftar ettirene de verir” buyurmuştur. O halde sırf bir oruçluyu iftar ettirmek niyetiyle ve elde ne varsa onunla iftar ettirmek, oruçlu kadar sevap kazanmak için yeterlidir. Bu işte lükse, israfa ve hele gösterişe ve reklama kaçmanın vebalinden korkmak gerekir.

Dini Bilgiler

ORUÇLUYU İFTAR ETTİRMEK

İnsan toplum içinde yaşayan bir varlıktır. Toplum içinde zenginler, fakirler, orta halliler, kıt kanaat geçinenler, her türlü imkânâ sahip olanlar ve olmayanlar bir arada yaşamaktadırlar. Fakat bir arada yaşamanın mümini mükellef kıldığı bir takım sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklardan biri, toplumun zayıf ve yoksul bırakılmış kitlelerine karşı olan görevlerimizdir. Fakirlik ve yoksulluk, toplumu içten içe kemiren bir urdur. Sosyal patlamaların, dalgalanmaların en önemli sebepleri arasında fakirlik sorunu gelmektedir. Toplumda kin, nefret ve düşmanlığı besleyen imtihat ve güveni yok eden en önemli unsur fakirliktir. Bu nedenle Ramazan ve oruç, fakirlerin dünyasına girebilmek için bir imkândır. Varlık içinde doğan varlık içinde yaşayan ve varlık içinde ölenler şayet oruçla bir açlık sınavına da girmemişlerse yokluğun, açlığın ne demek olduğunu, aç susuz insanların ne zorluklar içinde yaşadıklarını hayatları boyunca hiç hissedemeyecek, bu insanlık gerçeğini tecrübe edemeden bu dünyadan geçeceklerdir. İşte oruç insana bu tecrübeyi yaşatan insani ve ahlaki bir erdemdir. Çünkü oruç, hayatının en az bir ayını kendi iradesiyle açlığa ve susuzluğa katlanarak yaşayan zengin ile belki de bütün ömrünü ihtiyaçlar içinde geçiren yoksulu aynı duyguda buluşturmada daha doğrusu varlıkları, yoksulların, çaresizlerin dünyasına taşımaktadır. Böylece yoksulların yaşadığı zorluklar gönüllü olarak paylaşmakta, hallerini anlama fırsatı bulunmakta sonuçta kişilerin ruh dünyasında şefkat ve merhamet duyguları güçlenmektedir. Bu nedenle Ramazan ayı zenginle fakirin kucaklaştığı, yardımlaştığı ve bu sayede toplumun dengesini, dirliğini ve birliğini bulduğu aydır.

Orucun kıymetini ve Ramazanın hatırını sayan müslümanlar, maddi durumlarıyla uyumlu olarak fakire, yoksula, öğrenciye, akrabasına, komşusuna iftar yemeği vererek bir koşuya girmektedirler. Fakirlerin ihmal edildiği, hesaba katılmadığı, çağrılmadığı iftarlardan gereken sevabı elde etmek zordur. Allah'ın rızasına uygun olan, çeşitli nimetlere ulaşamayan, ulaşma imkânı olmayan fakirlere yoksullara ve kimsesizlere iftar ettirebilmektir. Elbette ki eş-dost, akraba, komşu iftarlarına dâhil olmak muhabbet ve kaynaşma vesilesi olduğundan icra edilmelidir. Fakat bu daireyi genişletmeden; lüks ve şatafat ortamlarında, gereksiz harcamalar yaparak yahut da israfı kaçan ikramlar sunarak belli bir zümreye has kılınan iftar davetleri, Ramazanı amacından saptıran, ruhunu yoran uygulamalardır. Bugün adı İslam'la anılan bölgelerde yaşayan genelde milyonlarca insanın, özelde müslümanların büyük kısmı bir yudum suya, bir lokma ekmeğe ulaşma fırsatından dahi yoksundur. Bu nedenle din kardeşlerimizi, yetimlerimizi, yaşlılarımızı, muhtaçlarımızı gücümüz nispetinde, iftar sofralarımıza -ulaşacak yardımlarımızla- konuk edebiliriz.

Ramazan medeniyeti her şeyden önce kardeşlik, misafirperverlik, cömertlik, yardımlaşma, dayanışma, malından ve servetinden ihtiyacı olanlara verme, açları, yoksulları doyurma, açlıkta kalmış koruma, fakiri incitmeden sevindirme yani tüm toplumu tek bir ailenin ferdiymiş gibi görmenin adıdır. Efendimiz (a.s.)'in Sa'd b. Ubade'nin evinde açtığı orucun arkasından yaptığı: "Yanınızda oruçlular iftar etsin, yemeğinizi iyiler yesin ve melekler size rahmet dilesin." (Ebu Davud, Et'ime, 54) duası, iftar anlarını yakınları, dostları ve muhtaçlarla paylaşanlar için muhtulu bir niyazdır. Şairin ifadesiyle;

*Evlerimiz bereket doldu
Açların karnı doyuruldu
Allah'ın emrine uyuldu
Şeytanlar zincire vuruldu*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُبِينًا

“Kullarıma söyle, (inanmayanlara karşı) sözün en güzelini söylesinler; çünkü şeytan aralarına girer. Kuşkusuz şeytan insanların apaçık düşmanıdır.”

İsra 17/53.

Ayette müminlerin konuşmalarında bir güzellik ve incelik bulunması gerektiği belirtilmekte, müşriklerle ilişkilerinde ve konuşmalarında bile terbiye ve nezaket kurallarına riayet etmeleri öğütlenmektedir. Çünkü bu davranış biçimi insan olmanın bir gereğidir; ayrıca kötü söz ve davranış insanın aslı fitratına aykırı olduğu için genellikle bu tür olumsuz söz ve davranışlar insanları tepki psikolojisine iter; böylece ayetteki ifadesiyle “Şeytan onların arasını bozar.”

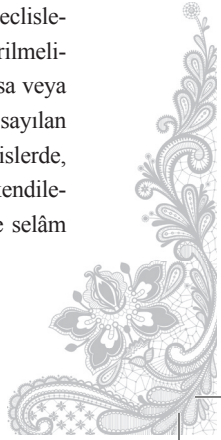
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِسًا لَمْ يَذْكُرُوا اللَّهَ فِيهِ، وَلَمْ يُصَلُّوا عَلَى نَبِيِّهِمْ، إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ تَرَةٌ، فَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُمْ وَإِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُمْ

“Bir cemaat oturduğu mecliste Allah’ı anmaz ve peygamberlerine salât ve selâm getirmezlerse, bu meclis onlar için bir nedamet olur. Allah dilerse onlara azap eder, dilerse mağfiret eder.”

Tirmizî, Daavât 8.

Meclislerde Allah’ın adının anılması, O’nun rızasına uygun konuşmaların yapılması ve güzel davranışların sergilenmesi umumi bir hüküm olmakla beraber, özellikle Resûl-i Ekrem Efendimize salât ve selam getirilmesi de istenilmektedir. Yani müslümanların meclislerinde Peygamberimizin de adı geçmeli ve adı geçince kendisine salât ve selam getirilmelidir. Bu, müslümanlar üzerine gerekli olan bir vecibedir. Getirilecek salât ü selam kısa veya uzun olabilir; ama her halde yerine getirilmesi gerekli bir vazifedir. Hadis-i Şerifte sayılan bütün bu olumsuzluklara muhatap olmamak için, müslümanlar bulundukları meclislerde, katıldıkları topluluk ve toplantılarda, sözlerine hamdele ve salve ile başlamayı kendilerine şiar edinmişlerdir. Yani sözleri başlangıcında Allah’a hamd, Resûlüne salât ve selâm getirmek ile güzel olur.

SÜKÛT ORUCU

Ramazan ayında çokça hatırladığımız hadis-i şeriflerden birisi de şu nebevi tavsiyedir: *“Oruç kalkandır. Oruçlu, saygısızlık yapmasın, kötü konuşmasın. Eğer biri kendisine sataşırsa veya sövmeye kalkışrsa iki defa ben oruçluyum desin.”* (Buhâri, Savm, 2) Kötü söze karşı kötü söz, kötülüğün devamına sebep olur. Yanlışların devamını sağlar. İyiliğe dönüş için bir yerde doğru davranmak ve kötü gi-dişatı önlemek lazım. O da yüce dinimizin tavsiye ettiği önemli maslahatlardan bi-ridir. Sözün güzelini, özünü, yapıcısını, onarıcısını söylemek erdem sahibi olmanın bir özelliğidir. Kelamın ayarı kaçmışsa, söylenecek söz etkisini yitirmişse o zaman da susmanın çaresine başvurulur. Oruç susmanın eğitimini verir. Kelamın yaralayıcı olduğu yerde susmanın devasına sığınmanın eğitimini... Bu mevsimde susmak da ibadettir. Zira hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur: *“Oruçlunun uykusu ibadet, sus-ması tesbih, ameli kat kat fazlasıyla değer kazanır, duası müstecab ve günahları da af olunmuştur.”* (Beyhaki, Şu‘abü’l-ıman, 3937)

Bizim medeniyetimizde söz gümüşse sükût altındır. Bazen bir kavganın ön-lenmesi, bazen evin huzuru, bazen kalp kırmamak, bazen bir söyleyip bin pişman olmamak için susmak en uygun yoldur. Zekeriya (a.s) susunca Yahya’ya (a.s) ka-vuştu. Hz. Meryem susunca onun yerine beşikte İsa (a.s) konuştu ve muhatapla-rını susturdu.

Yüce Rabbimiz müminleri şöyle vasıflandırıyor: *“Müminler gerçekten kurtu-luşa ermişlerdir. Onlar ki namazlarında huşu içindedirler. Onlar ki boş ve faydasız şeylerden uzak dururlar.”* (Müminun, 23/1-3) Resûlullah’ın tarifinde ise iyi müs-lüman şöyle tavsif edilir: *“Faydasız söz ve lüzumsuz işleri terk etmesi, kişinin iyi müslüman oluşundandır.”* (Tirmizi, Zühd, 11; Muvatta, Hüsnü’l-huluk,1) Yüce di-nimiz İslam’ın en temel gayelerinden birisi, insanın hayatını anlamlı kılmak, onu boş, anlamsız ve beyhude her türlü söz ve davranıştan uzak tutmaktır. Bu neden-ledir ki, kerim kitabımızda müminlerden şu şekilde söz edilir: *“Onlar, anlamsız bir söz işittiklerinde ondan yüz çevirirler ve ‘Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size olsun. Selam olsun size. Cahillik edenlerle işimiz yok’ derler.”* (Kasas, 28/55) *“Onlar, yalana şahitlik etmezler. Faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, va-ka-ri ve hoşgörü ile geçip giderler.”* (Furkan, 25/74) Ne güzeldir boş konuşmalara iltifat etmemek; vakarla yanlarından geçip gitmek.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ
الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ

“Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye tan yeri ağarıncaaya kadar yiyin, için. Sonra da akşama kadar orucu tam tutun”

Bakara 2/187.

Oruç ibadetinin güneşin batmasıyla sona ereceği konusunda ihtilâf yoktur. Ne zaman başlayacağı ve güneşin normal sürelerde doğup batmadığı yerlerde nasıl oruç tutulacağı konusunda ise farklı anlayışlar ve yorumlar vardır. Bu ayette *imsakın* yani oruç yasaklarının başlamasıyla ilgili sınır belirlenirken “fecir” kavramı esas alınmıştır. “Fecirden, siyah ip beyaz ipten sizin için ayırt edilir hale gelinceye kadar” ifadesi, “tan yerinin beyazlığı gecenin siyahlığından ayrılıncaaya kadar” yani “fecir söküp tan yeri ağarmaya başlayıncaaya kadar” anlamına gelmektedir. Ayette, “Sonra orucu geceye kadar tamamlayın” cümlesinde geçen *leyl/gece* ise ibadetin bitiş vaktine işaret etmektedir.

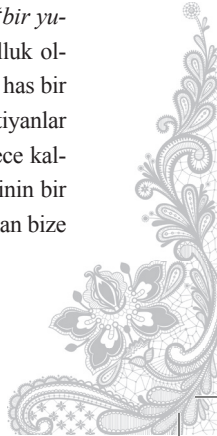
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكََةً. فَضَّلْ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ
الْكِتَابِ أَكْلَةَ السَّحَرِ

Sahur yapınız. Muhakkak sahurda bereket vardır. Bizim orucumuz ile ehl-i kitabın orucu arasındaki en önemli fark sahur yemeğidir.

Buhâri, Savm 20; Müslim, Sıyâm 45,46.

Ramazan orucunun günlük hayatımıza kazandırdığı önemli güzelliklerden biri de hiç şüphesiz, halkımızın ifadesiyle söylersek, *sahura kalkmaktır*. Bu kalkıştan maksat, “bir yudum su ile de olsa” sahur yapmaktır. Sahura kalkıp yemek yemekte bereket ve bolluk olduğu bildirilmiştir. Öte yandan sahur yemeği uygulamasının ümmet-i Muhammed’e has bir özellik olduğu belirlemektedir. Sahur sünnet olup, ehl-i kitap yani Yahudi ve Hristiyanlar ile biz müslümanların oruçları arasında bir çeşit alâmet-i fârikadır. Böyle olunca, gece kalkıp bir yudum su ile de olsa sahur yapmak ayrı bir önem ifade eder. Sahurun faziletinin bir yönü de onun müslümanlara has olmasıdır. Sahura kalkmak, bu açıdan bakıldığında zaman bize tanınmış olan bu bereketli nimete şükür anlamı taşır.

SAHUR BEREKETİ

Dini bir kavram olarak imsâk, fecr-i sadıktan, iftar vaktine kadar yemeden, içmeden, cinsi münasebetten ve orucu bozan diğer şeylerden uzak durmak, el çekmek demektir. İmsakin zıttı iftardır. Halk arasında ise “imsak” oruç tutmaya başlanan fecr-i sadığın olduğu vakit anlamında kullanılır. Bu manada imsak, oruca başlama vakti demektir.

Takvimlerde gösterilen “imsak”, oruca başlama vakti olan fecr-i sadığın başlama vaktini ifade eder. İmsak vakti aynı zamanda gecenin sona erdiği, yatsı namazı vaktinin çıkıp sabah namazı vaktinin girdiği vakittir. Ezanın imsak vaktinin başlangıcı ile okunması sebebiyle, ezan ile yeme içmeyi terk etmek gerekir.

Sahur yemeği, oruç tutacak kişilerin imsak vaktinden önce gece yedikleri yemektir. Hz. Peygamber (a.s) sahura kalkmış ve ümmetine de tavsiye etmiştir (*Buhâri, Savm, 20*).

Hz. Peygamber (a.s), hadislerinde sahur yemeğinin “bereket” (*Buhâri, Savm, 20*) ve “mübarek gıda” olduğunu (Ebu Davud, Savm, 16) belirtmiştir. Hz. Peygamber’in (a.s) sahurla ilgili söz ve uygulamalarından hareketle fakihler sahura kalkmanın ve sahuru geciktirmenin sünnet olduğunu söylemişlerdir.

Âlimler, sahurun oruca dayanma gücü verdiğini, maddi manevi bereketlere vesile olacağını bildirmişlerdir. Hadislerdeki “maddi bereket”, Allah’ın sonsuz cömertliği ile sahura kalkanlara mükâfat olarak verdiği rızık genişlik, “manevi bereket” ise, Allah’ın kuluna ecir ve sevap vermesi olarak anlaşılmıştır. Çünkü kişi sahura kalkmakla seher vaktini uyanık geçirmiş ve bu vakitte hem dua hem de istiğfar etmek suretiyle cennet ehlinin özelliklerine sahip olmuştur (*Zâriyât 51/18*). Bu şekilde manevi lezzetlerle başlanan oruç daha canlı, daha şevkli tutulur. Bu tür maddi-manevi bereketleri olan sahur ihmal edilmemelidir.

İsmail Hakkı Bursevî şöyle der:

*Geldi ol şehri safa mâh-ı vefâ
Hamdülillah çeşm-i can buldu cila
Mağfiret-cû ol Hudâ’dan Hakkıyâ
Geldi mâh-ı rahmet-i Hakk Ramazan*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ

“İşte bunlar hayır işlerine koşuşurlar ve o uğurda öne geçerler.”

Müminun 23/61.

Ayette geçen “İyiliklere koşup bu uğurda yarışma” iki anlama gelmektedir:

1- Büyük bir arzuyla Allah’a itaat mahiyetindeki işlere yönelip yeri ve zamanı gelince bu işleri aksatmadan yapmak;

2- Çeşitli hayırlı işler için çalışmak, başka insanlara iyilik etme yarışı içinde olmak (Râzî, XXIII, 107).

HADİS-İ ŞERİF MEALİ

لَا يَزَالُ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا عَجَّلُوا الْفِطْرَ

“Oruç açmakta acele ettikleri sürece müslümanlar hayır üzere yaşarlar.”

Buhâri, Savm 45; Müslim, Sıyâm 48.

Oruç açmada acele davranmakta her şeyden önce Hz. Peygamber’in sünnetine bağlılık vardır. Sonra da oruç açmayı gökte yıldızların belirginleşmesine kadar geciktiren ehl-i kitaba muhalefet vardır. Ne yazık ki, müslümanlar arasında da iftarı geciktiren ve bunu âdet haline getiren bazı bid’at fırkaları zuhur etmiştir. Nefsini terbiye maksadıyla oruç açmayı geciktirmek, sünneti terk etmek olacağı için doğru değildir. Bir yudum su içip orucunu açmak, nefsin terbiye için biraz daha aç bırakmaya mâni değildir. Güneş batır batmaz hemen iftar etmek, bu ümmetin hayır üzere devam etmesinin bir göstergesidir.

SOSYAL YARDIMLAŞMA AYI RAMAZAN

Ramazan ayı, iyi işlerde koşuşturmak için bir vesiledir. Bu ayda verilen fitır sadakası yanında zekât ile mükellef olan müslümanlar özellikle Ramazan ayını tercih ederler. Başta zekât olmak üzere her türlü hayır ve hasenatımızla, maddi ve manevi yardımlarımızla insanların ihtiyaçlarını gidermeye gayret ederiz. Çünkü bizim irfanımızda mülk Allah'ındır. Bizler emanetçisi olduğumuz bu nimeti ihtiyacı olana ulaştırmakla yükümlüyüz. Ahirete götüreceğimiz, daha değişik bir ifade ile ahiret hayatına yatırımımız kendi irademizle hayır namına Allah rızası için harcadıklarımızdır.

İslam'ın beş temel şartından biri olan zekât, mal ile yapılan ibadetlerden birisidir. Namaz nasıl toplumu bir araya getiriyor, oruç bir araya gelen topluma aynı his ve duyguyu yaşıyor, hac binlerce kilometre uzaklarda inanan insanları buluşturup tanıştırıyorsa, zekât da oluşturulan bu toplum içerisinde sıkıntıda olan, maddi zorluklar içerisinde kalan ve derdine çare arayan insanlara çözüm olan bir ibadettir. Zekât, insanlık toplumu içerisinde varlıklı olanların yoksulları gözetmesi, onları baş başa bulundukları maddi sıkıntılardan kurtarıp bolluğa çıkmalarına yardımcı olmaları manasına gelmektedir. Kerim kitabımız muhtaç ve mağdur kimseleri kazancımızın hissedarı olarak kabul eder. Mearic suresinde: *"Onlar, mallarında isteyenler ve (isteyemeyip) mahrum kalanlar için belli bir hak bulunan kimselerdir."* (Mearic, 24, 25)

Yüce dinimiz beşeri münasebetin tanzim edilmesini ibadet olarak değerlendirir. Her daim hayata katkı yaparak mutlu olmanın yollarını öğreterek bizi bencil duygulardan kurtarır. Yaptığımız ibadetleri göz önüne aldığımızda, zekât ve sadaka ile kendi kazancımızı hiçbir menfaat beklemeksizin başkasına veriyoruz, sevap kazanıyoruz. En iyi duygularımızı ifade eden selamı veriyoruz. Ramazan bayramında fitır sadakası veriyoruz. Kurban bayramında kestiğimiz kurbanın etini ihtiyacı olanlara veriyoruz. Daima kendimizden hayata doğru bir akış devam etmektedir. Sosyal bir insan olmanın en güzel örneği, sorumluluğunu farkında olan müslümanlardır. Müslüman bu yolda gayret gösterirken malının eksildiğini, zarar ettiğini düşünmez; bilakis bundan mutlu olur, huzur bulur, kazancının ve emeğinin bereketlendiğine inanır. Hak yolunda harcadıkça kazancının bereketini, emeğinin tadını hisseder.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا
وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Ey iman edenler! Kendinizi tanıtıp izin almadan ve içinde oturanlara selam vermeden kendi evlerinizden başka evlere girmeyin. Sizin için daha iyi olanı budur; umulur ki düşünüp anlırsınız.”

Nur 24/27.

Ayette ifade edildiği üzere, başkalarının evlerine girip çıkma konusunda bazı kurallara ve ihtiyat tedbirlerine uyulması gerekir. Bu kurallara uyulmaması halinde; hem girip çıkanları görenlerin suizanna kapılmaları ve tecessüs duygularının tahrik edilmesi, hem de girip çıkanların bazı aile sırlarına vâkıf olmaları, ailenin görülmesini istemediği bazı şeyleri görmeleri, o anda veya ileride bazı olumsuz ve yasak duyguların, niyetlerin oluşması gibi kötü sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bugün şehirlerde, elektriğin ve elektronik araçların bulunduğu binalarda oturanlar, gelenlerle konuşmak, kimliklerini sormak, hatta onları görmek, buna göre kapıyı açmak veya açmamak imkânlarına sahip bulunmaktadırlar.

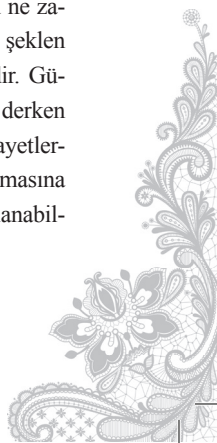
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِذَا أَطَالَ أَحَدُكُمْ الْغَيْبَةَ فَلَا يَطْرُقُ أَهْلَهُ لَيْلًا

“Uzun bir süre ailesinden ayrı kalan kimse, evine gece vakti ansızın gelmesin!”

Buhâri, Nikâh 130, Umre 16.

Günümüz şartlarında haberleşme vasıtaları aracılığı ile ne zaman döneceğini bildirmek mümkündür. Ama buna rağmen herhangi bir sebeple haber verememiş olan kişi, bu edebe uyararak, gündüz vakti evine dönecek şekilde yolculuğunu ayarlamalıdır. En doğrusu ne zaman döneceğini önceden haber vermektir. Bu davranış hem evdekilerin kendilerini şeklen ve ruhen hazırlamaları hem de eve çeki düzen vermeleri için son derece önemlidir. Günümüzdeki ifadesiyle sürpriz yapmaya kalkışmak doğru değildir. Sürpriz yapayım derken sürprizle karşılaşmak gibi istenmeyen sonuçlar da doğabilir. Konuyla ilgili bazı rivayetlerden anlaşıldığına göre böyle davranılmasının gerekçesi, evin halkının hazırlık yapmasına imkân vermektir. Uzun süren ayrılık sonucu, yeniden sıcak bir aile ortamının hazırlanabilmesi için önceden bilgilendirilmek kolaylık sağlar.

EVE GİRİŞ ADABI

Evler aile kurumunun yeşerip geliştiği mekânlardır. İnsanın hayat yolculuğunda neyi nasıl yapacağına dair adabı talim ettiği yerdir. Bu nedenle evler mahremiyet, zarafet ve nezaket bilincinin korunması gereken biricik alanlardır. Kültürümüzde -teknolojik imkânların elvermediği şartları yaşayan insanımız tarafından- canlı bir biçimde hala yaşatılan evin erkeklerinin içeri girerken öksürmesi, ayakkabısını yere vurma, Sübhanallah veya Allahu Ekber şeklinde tesbih ve tekbir getirmesi gibi, başlangıcı İslam kültürünün ilk zamanlarına tekabül eden uygulamalar, görgü ve adaba dair müslüman davranışını ortaya koyar.

Bir eve ziyaret maksadıyla gidildiğinde, kapı açılmadan önce kimliğiniz soruluyorsa başta isim ve soyadı olmak üzere tanıtıcı bilgi verilmelidir. Bu bilgi verilirse ev sahibi takınacağı tavrı buna göre belirler. Kapı üç defa aralıklı bir şekilde çalınır, üç defa izin isteyene cevap verilmediği takdirde, ev sahibinin duymadığına kanaat getirilip, kapı daha fazla çalınabilir fakat duyulduğu halde açılmadığı anlaşılırsa oraya girmekte de ısrar etmemek gerekir. Kişi kapı açıldığında evin içini görecektir tarzda önde yüzü kapiya dönük şekilde durmamalı, kapının sağında ya da solunda durarak izinsiz bakışlardan kendini korumalıdır. Çünkü Efendimiz (a.s), bir hadislerinde “İzin istemek göz(ün evin ayıplarını görmemesi) için şart kılınmıştır” buyurmuştur. (Buhâri, İsti’zân, 11; Müslim, Edeb, 41)

Bir eve veya müsaade almadan girilmesi uygun olmayan bir yere girmek için izin istemek, gözlerin harama bakmaması ve hane sahibinin görülmesini istemediği şeyleri görmemesi için meşru kılınmıştır. Çünkü bu davranış, bakan açısından bir ahlâki düşüklük, bakılan için de bir mahcubiyet ve huzursuzluk kaynağıdır. Şayet kapı açılıp eve buyur edildiği takdirde kişi, eve girerken de hayır için geldiğini ve evdekilerin kendisinden emin olmaları gerektiğini ifade etmek için önce selam vermelidir. Kabul edildiği mekâna girerken de bakışlarını oturma için kendisine gösterilen noktada toplamalı, hane sahibini rahatsız edecek bakışlardan kaçınmalıdır. Burada değinilmesi gereken bir başka husus da evlere girerken uygulamamız gereken kuralları kendi evlerimizin bir odasından diğer odasına geçerken de uygulayabilmektir. Odalara girerken, içerdeki kişiden izin alınmalı, kendisi haberdar edilmelidir. Yanlarına girerken izin alınması istenenlere; anne, baba, kız ya da erkek çocuk gibi aslında birbirine mahrem olanlar bile dâhildir. Kişinin saygınlığını korumaya yönelik, özel alan ihlalini dışlayan, istenmeyen hal ve durumların nazara verilmesine engel olan bu uygulamalar İslam nezaketinin önemli göstergeleridir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ
وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

“Rabbimizin başısına ve genişliği göklerle yer arası kadar olan, Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun.”

Al-i İmran 3/133.

Ayette Rabbimizin başısına, gökler ve yer genişliğindeki cennetine kavuşmanın, bütün ahlâkî davranışlarımız için temel gaye olduğu bildirilmekte; iyiliği, birtakım dünyevî menfaatler kaygısıyla değil de sırf Allah’a saygı ve sevgi demek olan *takva* saikiyle sadece uhrevî saadet uğruna yapmak gerektiği hatırlatılmaktadır. İslam’da ideal ahlâk tipi olan muttaki/takva sahibi insanların Allah’ın rızası ve cenneti için yarışmaları istenmektedir.

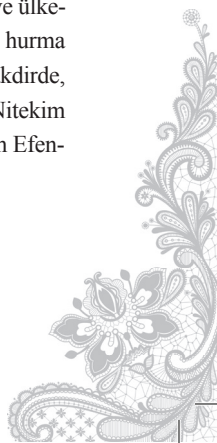
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ، فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ، فَإِنْ لَمْ يَجِدْ تَمْرًا
فَالْمَاءُ فَإِنَّهُ طَهُورٌ

“Sizden biri iftar etmek istediğinde orucunu hurma ile açsın. Hurma bulamazsa, su ile iftar etsin. Su temizdir.”

Ebü Dâvûd, Savm 21; Tirmizî, Savm 10.

Mevsimine göre varsa taze hurma, yoksa kuru hurma o da yoksa su ile oruç açılır. Ancak bu şart değildir. Sadece tavsiye edilmiştir. O da hurmanın bolca bulunduğu yöre ve ülkeler içindir. Gerçi günümüzde her şey ithal edilmektedir. Ancak halkın çoğu için ithal hurma pahalı gelebilir. Bu yüzden her aile için hurma bulundurmamak mümkün olmaz. Bu takdirde, insanların yaşadığı her yerde ve yörede mutlaka bulunacak olan su ile iftar edilir. Nitekim birinci hadiste “*Su temizdir*” gerekçesi de zikredilmek suretiyle bizzat Resûl-i Ekrem Efendimiz tarafından su ile iftar edilmesi tavsiye buyurulmuştur.

NEFİS TERBİYESİ

Asr Suresi'nde Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: *“And olsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de salih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda değillerdir).”* Bu kısa fakat derin manaya sahip sure verimli bir hayatın iki önemli ilkesini vurgulamaktadır: Hakkı tutmak, tavsiye etmek ve sabır. Haktan yana olmak ve sabırlı olmak. Hakkı öne çıkarmak ve sabrı kuşanmak. Müfessirlerin bir kısmı Kur'an-ı Kerim'de bazı ayetlerde geçen sabır kelimesini oruç manasına yorumlamışlardır. Bakara Suresi'nin: *“Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir”* mealindeki ayette geçen sabır oruç olarak da tefsir edilmiştir. Müminlerin özelliklerini beyan eden ayet-i kerimelerdeki “es-sabirin, es-sabirat” (sabredenler) kelimesinin de oruç tutanlar manasına yorumlanabileceği söylenmiştir.

Sabır kelime olarak, engellemek, hapsetmek; güçlü ve dirençli olmak anlamlarına gelir. Dini terim olarak üzüntü, karşılaşılan bela ve sıkıntılar karşısında direnç gösterme; olumsuzluğu olumlu kılmak için metanet gösterme anlamlarına gelir. Sabır, nefsi telaştan, dili şikâyetten, organları kötü davranışlardan koruma, nimet haliyle mihnet hali arasında fark gözetmeyip her iki durumda sükûnetini muhafaza etme, Allah'tan başkasına şikâyetle bulunmama şeklinde de tarif edilmiştir. Peygamberimiz (a.s) ve ashab-ı kiram risaletin bidayetinde karşılaştıkları türlü meşakkatlere sabırla direndiler. İmanlarını, birlikteliklerini sabırla muhafaza ettiler. Sahabe-i kiram sabrı o kadar özümsemişlerdi ki, birbirlerinden ayrılırken Asr Suresi okuyorlardı. Kerim kitabımız sabrı, müminlerin tabi oldukları imtihanı başarıyla tamamlamaları için sahip olmaları gereken en önemli tavır olarak tarif etmiştir. Onları cennetle müjdeler.

Ramazan ayı ise başlı başına bir nefis eğitimidir. İmkânımız olmasına rağmen imanımızdan dolayı yemekten içmekten, dünyevi zevklerden uzak durmak için sağlam bir irade ve güçlü bir sabır duygusuna sahip olmak gerekir. Ramazan sahip olduğumuz iradenin gücünü ortaya çıkarır. Yani hikmet-i ilahi bize yapamayız, başaramayız diye bahane ürettiğimiz şeyleri hayatımızdan uzaklaştırma gücüne sahip olduğumuzu öğretir. Kötü alışkanlıkları bırakabileceğimizi, mesela sigara gibi, zararlı alışkanlıklardan vazgeçebileceğimizi öğretir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ
زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا

“Ey örtünüp bürünen Peygamber! Kalk, birazı hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir. Yahut bundan biraz eksilt. Yahut buna biraz ekle. Kur'an'ı ağır ağır, tane tane oku.”

Müzzemmil 73/1-4.

Hadis kaynaklarında anlatıldığına göre Hz. Peygamber Hira mağarasında ilk vahyi aldığı anda bu olaydan fevkalâde etkilenmiş, doğruca evine gidip eşi Hz. Hatice'ye, “Beni örtün, beni örtün!” demiş; onlar da üzerine bir örtü örtmüşler, korkusu geçip rahatlayınca kadar bu şekilde kalmıştır (Buhârî, “Bed’ü'l-vahy”, 3, 7). İşte 1. ayetteki “müzzemmil” kelimesi onun bu halini ifade etmektedir. Hz. Peygamber örtüsüne bürünmüş bir halde dururken yine Cebrail gelmiş ve “Ey örtüsüne bürünen!” hitabıyla başlayan yeni vahiyler getirmiştir (*Şevkânî, V, 364*). 2. ayette Hz. Peygamber'e gecenin büyük bir kısmını ibadetle geçirmesi emredilmiş; 3 ve 4. ayetlerde ibadet süresinin miktarı gecenin yarısı veya daha azı yahut biraz fazlası olarak tayin edilmiştir. Ayette geçen *tertil*, Kur'an'ın açık ve düzgün bir şekilde, tane tane ve yavaş yavaş, manası üzerinde düşünerek okunması demektir (*İbn Kesir, VIII, 276*).

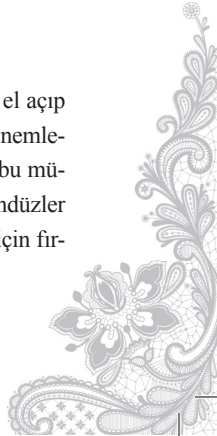
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ، يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ
أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا أَعْطَاهُ إِياهُ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ

“Geceleyin öyle bir vakit vardır ki, o vakitte Müslüman bir kimse dünya ve ahiret işlerine dair Allah'tan hayır bir şey isterse onun duası mutlaka kabul edilir. Bu saat her gece vardır.”

Müslim, Müsâfirîn 166, 167.

Duaların kabul olunduğu vakti yakalama ümidiyle gecenin muhtelif saatlerinde el açıp Allah'a yönelmeli, yalvarıp yakarmalıdır. Peygamber Efendimizin, hayatının son dönemlerinde hep gecenin son üçte birinde ibadet etmesine bakarak, duaların kabul edildiği bu mübarek vaktin seher vaktinde olduğu düşünülebilir. Ancak geceler de Allah'ındır, gündüzler de. O uygun gördüğü zamana dilediği feyiz ve bereketi verir. Geceleri nafile ibadet için fırsat görmeli; fakat gündüz ibadet etmekten de geri durulmamalıdır.

ORUÇ VE ÇOCUK

İnsan dini hayatla öğrenir. Dini pratikler üzerinden sosyalleşir. Özellikle erken çocukluk evresinde dini aidiyetin gelişmesi somut pratiklerle olur. Çünkü her şey yapılarak ve tecrübe edilerek öğrenilir. Çocuklar bu noktada bulundukları bağlamı çok iyi okuyan, anlayan ve tecrübe eden varlıklardır. Bu nedenle çocuğun dünyasında dini hayatın pratikleri ne kadar sıklıkta uygulanırsa o derece iyi bir öğrenme süreci gerçekleşir. Örneğin çocuk camiye sık sık giderse camide nasıl davranacağını tecrübe eder ve öğrenir. Bu noktada çocuk eğitiminde ve ibadet öğretiminde en ideal duruş; anne-baba, yakın ve uzak çevrenin sevgiye dayalı, güven verici, sabırlı ve hoşgörülü tutumudur. Çocuklar ibadetlerden sorumlu olmadıkları için, onları namaz ve oruç gibi ibadetlere alıştırırken zorlayıcı ve katı kuralcı olmamalı, eksiklerini ve yanlışlarını hoş görmeli, sevgi ile yaklaşmalı, yaptıklarının Allah katında kabul edildiğini ve onlara sevap yazıldığı ifade edilerek güven verilmelidir.

Özellikle anne-baba tarafından değer verilen sevilen bir çocuk onların sözlerini, davranışlarını, dualarını ve ibadetlerini taklit ederek onlara benzemeye çalışır. Bunları yaparken bir oyun havası içinde hareket eder. Bu nedenle çocuğun ibadetlerinde ciddiyet aranmaz.

Aşırı şefkat göstererek, daha küçük diye çocukların oruç tutma isteklerinin önüne geçmemeliyiz. Orucun çocuk kişiliği üzerinde birçok olumlu etkisi vardır. Oruç tutan bir çocuk, açlık duygusuna karşı sabır göstermekte, yiyebileceği halde Allah rızası için kendisini frenlemekte, böylece Allah'ın emir ve yasaklarına karşı bir duyarlılık kazanmaktadır.

Oruç tutan bir çocuk orucun kurallarını talim etmekte ve oruç vasıtasıyla empati yeteneği kazanmaktadır. Çocuklarda haz duygusu daha baskındır. İsteklerinin ve ihtiyaçlarının ertelenmesi ya da karşılanmaması durumunda acı çeker, huysuzluk yaparlar. İrade-leri zayıf olduğu için sabır gerektiren işlerden hoşlanmaz, başladıkları işi yarım bırakırlar. Bu nedenle oruç tahammül edebilecekleri noktaya kadar tutturulmalı, Allah'ın ibadetini böyle kabul edeceğini söyleyerek yaptıkları işin önemi hissettirilmelidir.

Sevilen, değer verilen, başarıları desteklenen çocuklarda öz güven duygusu gelişir. Anne-babalarının yanındaki güvenlerini kaybetmemek için onların hoşlandığı davranışlarda bulunmak ve onları mutlu etmek isterler. Taklit ve oyunla başlayan ibadetler zamanla şuurlu hale gelip inançlı ve imanlı bir kişilik oluşumunda en büyük rolü oynayacaktır.

Akif Emre'nin deyimiyile;

“Oruç ve çocuk orucun en saf halini hatırlatır. Her çocuk oruçla beşeri oluşunu idrak etmeye adım atar. Beşer olmayı idrak aşamasında olgunlaşmaya, büyümeye başlar oruç tutan çocuk. Sahura kalkan, açlığa dayanan, iftarı gözleyen, güneşin batışıyla iftarı dört gözle bekleyen çocuk ruhunun olgunlaşma sınavını geçer. Oruçla içi büyür çocuğun...”

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

“Gecelerini Rablerine secde ederek ve O’nun huzurunda kıyama durarak geçirirler.”

Furkan 25/64.

Allah’ın sevdiği kulların üstün niteliklerinden biri de, gecelerini Rablerine secde ederek, huzurunda durarak, ibadet ederek geçirmeleridir. 63. ayette “*ibâdü’r-rahmân*”, “*rahmanın has kulları*” ifadesinde bu özellikleri haiz kullar, iyi özellikleri dolayısıyla Allah’ın rahmet ve sevgisini kazandıkları için O’nun rahman ismine ilave edilerek anılmışlardır.

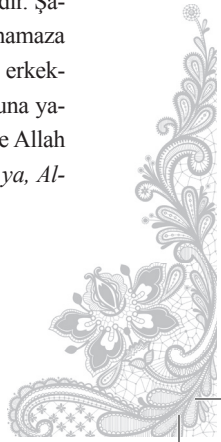
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا أَيَقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلِّ أَوْ صَلِّ رَكَعَتَيْنِ جَمِيعًا
كُتِبَا فِي الذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ

“Bir kimse geceleyin ailesini de uyandırarak beraberce iki rekât namaz kılsalar, Allah katında “Allah’ı çok zikreden erkek ve çok zikreden hanım” olarak yazılırlar.”

Ebü Dâvûd, Tatavvu, 18.

Biz eşimize veya çocuklarımıza olan sevgimiz sebebiyle onları tatlı uykularından uyandırıp namaza kaldırmaya kıyamayız. Bu zaafımızı ve kusurumuzu da şefkat ve merhamet kelimeleriyle kapatmaya çalışırız. Peygamber Efendimiz’in bize bizden daha merhametli olduğunda şüphe yoktur. Onun eşimizi ve çocuklarımızı gece ibadetine kaldırmamızı tavsiye etmesi, bizim bu zaafımızın şefkat ve merhametle ilgili olmadığını göstermektedir. Şayet onları gerçekten seviyorsak, ebedi hayattaki bahtiyarlıklarını düşünerek mutlaka namaza kaldırmamız gerekir. Hayat arkadaşını namaza kaldıran erkeğin “Allah’ı çok anan erkekler” sınıfına, kocasını namaza kaldıran kadının da “Allah’ı çok anan kadınlar” grubuna yazılacakları ifadesinde Ahzâb suresinin 35. ayetindeki müjdeye işaret vardır. Bu ayette Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: “...Allah’ı çok anan erkekler ve çok anan kadınlar var ya, Allah bunlar için bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.”

KUL OLARAK GECELEMEK, KULLUĞA UYANMAK

Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor: “Allah, (ölen) insanların ruhlarını öldüklerinde, ölmeyenlerinkini de uykularında alır. Ölümüne hükmettiklerinin ruhlarını tutar, diğerlerini belli bir süreye (ömürlerinin sonuna) kadar bırakır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.” (Zümer, 39/42) Ayette uyku bir yönüyle ölüme benzetiliyor. Uykuya daldığımızda uyanıp uyanamayacağımız elimizde değildir. Uyku esnasında ruhumuzu teslim edebiliriz. Bu bizim son uykumuz olabilir. O takdirde bir daha uyanamayacağımız düşüncesiyle uyumak lazım. Bu davranış bizim her zaman hesap verebilecek bir durumda olmamız gerektiğini öğretir. Şair şöyle dile getiriyor:

N'eylersin ölüm herkesin başında.

Uyudun uyanmadın olacak.

Kim bilir nerde, nasıl, kaç yaşında?

Bir namazlık saltanatın olacak.

Taht misali o musalla taşında.

Bera b. Azib Peygamberimizin (a.s) uyurken şu duayı okuduğunu rivayet ediyor: “Allahım! Sana teslim oldum. Yüzümü sana çevirdim. İşimi sana ısmarladım. Rızanı isteyerek, azabından korkarak sırtımı sana dayadım, sana sığındım. Senden başka kendisine varıp sığınılacak kimse yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere inandım.” (Buhâri, Davat 9)

Bu hayat sona erince gözümüzü ahiret hayatına açacağız. Uyurken yüzümüz Rabbimize dönük olmalı, son nefesimizi verirken de. Uyandığımızda ve dirildiğimizde Rabbimize yüzüm zatına dönüktü diyebilelim. Uyurken kul olarak uyuyalım, son nefesimizde kul olma bilincinde olalım. O zaman kulluğa uyanacağız. Ahirette dirildiğimizde de nimetlere kavuşacağız inşallah. Cenaze namazında okuduğumuz duanın bir kısmında, “Allah’ım! Bizden öldürdüklerinin canlarını iman üzere al” diye dua ederiz. Seher vaktinde minarelerde namaz uykudan daha hayırlıdır nidasıyla gözümüzü açarız. Tekbir ve teşehhüd mesajıyla güne başlarız. Sabah namaz ile güne başlar yatsı namaz ile günümüzü sona erdiririz. Kul olarak gözümüzü yumarız, kul olarak gözümüzü açarız. Rabbimiz gün içerisinde belirli vakitlerde bize kulluğumuzu ezanlar vasıtasıyla hatırlatır. Ne mutlu bu kulluğun hazzını yaşayanlara...

AYET-İ KERİME VE MEALİ

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا
رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

“Onlar, korkarak ve ümit ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar. Kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar.”

Secde 32/16.

Tefsir kitaplarında övgüyle sözü edilen müminlerin Allah'ı anmak, O'na yalvarmak, ibadet etmek ve özellikle nâfile namaz kılmak için gece uykularını terk etmelerinin kastedildiği yorumuna ağırlık verildiği ve değişik gece namazı türlerinin zikredildiği görülmektedir (Razi, XXV, 180). Burada daima Allah'ı anan ve O'nu asla dilinden, gönlünden uzak tutmayan müminlerin kastedildiği yorumunu yapanlar da olmuştur (Taberi, XXI, 101). Ayette geçen korku ve ümit, bir taraftan Allah'ın azabına uğramaktan endişe duyarken diğer taraftan da O'nun rahmetinden ümit kesmemek şeklinde açıklanır. Müminin hayata ve geleceğe bakışı konusunda dengeli olmayı öğütleyen bu içerikteki ayet ve hadislerden hareketle İslam âlimleri *hayf*/korku ve *recâ*/ümit terimlerini geliştirmişlerdir.

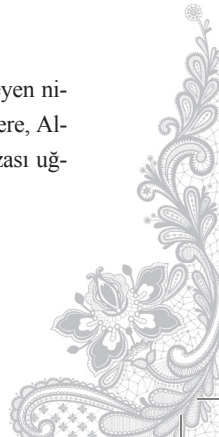
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ،
وَلَا أَدُنُّ سَمِعَتْ، وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ

Allah azze ve celle (kutsi bir hadiste) şöyle buyurdu: “Salih kullarım için cennette; hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir insanın haturına gelmemiş olan nimetler hazırladım.”

Buhâri, Bed'ül'l-halk, 8; Müslim, Cennet, 2.

Hadis, ayetlerde ve hadislerde bize bildirilen cennet nimetlerine göre bildirilmeyen nimetlerin çok daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Kul hadiste anlatılan nimetlere, Allah'ın verdiği bedeni O'na ibadet uğrunda yormak, Allah'ın verdiği malı O'nun rızası uğrunda harcamak suretiyle, salih insan olma neticesinde ulaşabilecektir.

SALİH KUL OLABİLMEK

Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan her kişi için kullanılan salih kelimesi, Kur'an'da, Allah'ın razı olduğu, onlara değer verdiği ve onları bağışladığı kimselerin için zikredilir. (Nisa, 4/69)

Salih kulların en genel anlamda iki özelliği vardır. Allah hakkı ve kul hakkına riayet etmek. Allah'ın hakkına riayet; verdiği onca nimete karşılık O'na şükretmek, emrettiği ibadetleri yerine getirmek ve O'nun adını bu dünyada yüceltmeye gayret etmektir. Allah'ın hakkı, öncelikle, sahih bir imandır. Sahih bir imandan sonra da salih amellerdir. Salih amel, Rabbimizin razı olduğu davranışların tümüdür. Kul hakkı ise, insanların malına, ırzına, manevi şahsına dokunmamakla birlikte tüm insanların üzerimizde hakları olabilir düşüncesiyle hareket etmek ve varsa haklarını hak sahiplerine teslim etmektir.

Salih olmanın gereklerini Kur'an'ın ifadeleriyle şöyle sıralayabiliriz:

Allah'tan başka bir ilaha yalvarmamak, Allah'ın haram kıldığı cana haksız yere kıymamak ve zina etmemek. (Furkan, 25/68)

İstikamet üzere bir hayat yaşamak, sıkıntılar ve imtihanlar karşısında yalpalamamak, sebat göstermek. (Fussilet, 41/30)

Allah'ın emrettiği şeyleri yapmak, haramlarından şiddetle kaçınmak, harama düşmeyi ateşe düşmek gibi görmek.

Nafile düşkünü olmak, doyasıya Kur'an okumak, Kur'an'ı bir şifa kaynağı olarak görmek.

Geceleri ibadetle ihya etmek, yatışları ve kalkışları hep Allah için olmak. (Furkan, 25/64)

Bir ibadeti yapmaya muvaffak olmaya sevinmek, hataya karşı üzülme.

Hayırdan yarışmak, dine hizmetten büyük bir tat almak, Allah için her çeşidi ile cihat etmek. (Ankebut, 29/6, 69)

Kâfirlere karşı izzetli davranmak, müminlere karşı alçak gönüllü olmak. (Fetih, 48/29)

Allah yolunda iken kimsenin ayıplamasından korkmamak. (Maide, 5/54)

Güzel ahlaklı olmak, göz, kulak ve diğer organları haramlardan korumak.

Yeryüzünde yürüyüşü mülâyim, gurur ve kibirden uzak, tevazu ve vakar içinde olmak. Cahiller kendilerine sataştıklarında "selâmetle" neticelenecek söz söylemek. Etrafa, merhametli ve mütehammil şekilde güven ve huzur vermek. (Furkan, 25/63)

Harcadıklarında ne israf ne de cimrilik etmemek, ikisi arasında orta bir yol tutabilmek. (Furkan, 25/67)

Kadere teslimiyet göstermek, üzerine düşeni ifa ettikten sonra başa gelen musibete gönülden teslim olabilmek.

Son tahlilde, her oturuşta namazlarda okuduğumuz tahiyyat duasına kulak verirse, salih kul olmak, kıyama duran tüm müminlerin duasına da dâhil olmak demektir: "Selâm bizlere ve Allah'ın salih kullarına olsun."

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

“Gerçekten bu Kur’an en doğru olan yola götürür ve iyi işler yapan müminler için büyük bir mükâfat olduğunu ve ahirete inanmayanlar için elem dolu bir azap hazırladığımızı müjdelers.”

İsra 17/9-10.

Kur’an’ın asıl işlevi, insanlık için bir rehber olması, “en doğru olan”a götürmesidir. En doğru olan, öncelikle İslam dini, yani onun temel öğretisi olan doğru inanç ve güzel ameldir. Bu ikisini gerçekleştiren de Allah tarafından ödüllendirileceği için Kur’an aynı zamanda bu büyük ecir kazanmaya vesiledir. Öte yandan Kur’an ahirete inanmayanlara Allah’ın ağır bir azap hazırladığını da haber vermektedir ki, insanların doğrusu bulması için Kur’an’ın dikkat çektiği hususlardan biri de budur. Çünkü peşin fikirli olmadan hakikate karşı zihnini ve gönlünü açık tutanlar Kur’an’ın bu uyarıları sayesinde ahiret azabından korunmak gerektiğinin şuurunda olarak günahlardan uzaklaşma ve arınma çabası gösterirler.

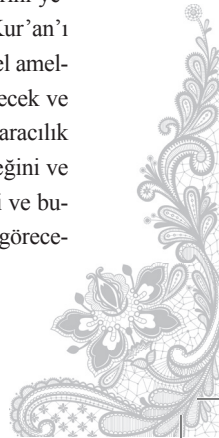
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

اِقْرُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ

“Kur’an okuyunuz. Çünkü Kur’an kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olarak gelecektir”

Müslim, Müsâfirin, 252.

Kur’an’ın kıyamet gününde şefaathçi olarak gelmesi, onun emirlerini ve nehiylerini yerine getiren kimselere Allah’ın rahmeti ve merhametiyle muamelede bulunmasıdır. Kur’an’ı ibadet kastıyla, hayrını ve bereketini umarak okumak da sevabı ve mükâfatı olan güzel amellerden biridir. Kur’an, kendisini okuyana ve hükmüyle amel edene lehte şahitlik edecek ve o kişinin günahlarının affı için Allah’la o kul arasında aracılık yapacaktır. İşte bu aracılık şefaattir. Bazı âlimler, Kur’an’ın kıyamet gününde bir şekle bürünmüş olarak geleceğini ve Allah’ın kulların amellerini de hayrı ve şerriyle bir şekle ve ölçüye büründüreceğini ve bunun mizan denilen amellerin ölçüleceği teraziye konulacağını, insanların da bunu göreceğini söylemişlerdir.

KUR'AN'I OKUMAK

Peygamberimiz (a.s) şöyle buyuruyor: *“Hiçbir peygamber yoktur ki, insanların inanmaları için kendisine mucizeler verilmiş olmasın. Bana verilen ise Allah'ın vahyettiği Kur'an-ı Kerimdir. Bu sayede ben kıyamet günü ümmeti en çok olan peygamber olacağımı ümit ediyorum.”* (Buhâri, İ'tisam, 1) Kerim kitabımız mucizevi bir kitaptır. Okunması ibadet, mesajı rahmettir. Hem okunması hem de dinlemesi gönüllere huzur verir. Peygamber Efendimiz Cebail ile Kur'an'ı baştan sona mukabele usulü ile okur, bazen de sahabeye okutur ve dinlerdi. Kur'an okunduğu ruhları okşayan, gönüllere şifa bahşeden bir özelliğe sahiptir. Peygamberimiz (a.s) Kur'an okumanın faziletine dair şöyle buyurmaktadır: *“Bir kimse Allah'ın kitabından bir harf okuduğunda ona bir hasene/iyilik yazılır. Hasene de on misli sevapla karşılır. Ben size elif, lam mim bir harftir demiyorum. Elif bir harf, lam bir harf, mim de bir harftir.”* (Tirmizi, Fedâilü'l-Kur'an, 16) Kur'an'ın nasıl okunacağına dair de Peygamberimiz şu sözleriyle rehberlik etmektedir: *“Kur'an'ı öğrenen, onu okuyun ve okutun. Kur'an'ı öğrenen, okuyan ve gereğini yapan kimse, her tarafa koku yayan misk dolu bir kaba benzer. Kur'an'ı öğrendiği halde (onu okumayan ve okutmayan) yatıp uyuyan kimse ise ağzı bağlı bir mis kabına benzer.”* (Tirmizi, Fedailü'l-Kur'an, 2)

Kur'an'ı okumaktan gaye onu hayata yansıtmaktır. Emirleri ile hayatımıza nizam vermek, ışıyla ufkumuzu aydınlatmaktır. Nitekim Hz. Aişe validemize Peygamberimizin tavır ve davranışları sorulduğunda, onun tutum ve davranışlarının Kur'an olduğu cevabını vermiştir. Bu cevaptan da anlaşılacağı üzere Kur'an okumak, sadece kelimeleri telaffuz etmek değildir. Okumanın verdiği hazzın yanında, onun emirleri gereği yaşamının hayatımıza vereceği güzellikleri de unutmamak lazımdır. Günümüzün genel anlayışı Kur'an okumanın sadece lafzen olduğudur. Oysa Kur'an okumak ondan öğüt almaktır. Kur'an okuyandan Kur'an'ın emirlerine aykırı bir davranış beklenemez.

Sigara içilmez levhasının altında sigara içmek, park etmek yasaktır levhasının önünde araba park etmek ne kadar tuhaf bir davranış ise, Kur'an ehlinde Kur'an'a aykırı bir davranış da aynıdır. Ne yazık ki günümüzde bazı müslümanların hal, tavır ve davranışlarını Kur'an ahlakıyla bağdaştırmak mümkün değildir. Kur'an'a uymayan davranışlarla İslam'ın güzelliği görünmez olur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ

“Ama kim cimrilik eder ve kendisini Allah’a muhtaç görmezse; en güzel olanı yalan sayarsa; Biz ona kötülük yolunu kolaylaştırırız. O helake yuvarlandığı zaman da malı kendisine hiç fayda vermez.”

Leyl 92/8-11.

Cimrilik edip kendisiyle yetinen, yani kendi gücüne ve elindekilere güvenip Allah’ın yardımına muhtaç olmadığını zanneden kişi için Allah’ın kolaylaştıracağı bildirilen zahmet yolu “en zor” anlamına gelen *usrâ* kelimesiyle ifade edilmiştir. Bu sebeple cümle genellikle “Biz ona kötülük yolunu kolaylaştırırız” şeklinde anlaşılmıştır. Allah’ın kuluna kötülük yolunu kolaylaştırmasından maksat kulun, Allah ve Resûlünün gösterdiği yolu kabul etmeyerek yanlışlarda ısrar etmesi, bu sure bağlamında ise, cimriliğini sürdürmesi neticesinde Allah’ın ondan hidayet ve yardımını çekmesi, onu kendi haline bırakmasıdır. Bu ise insan için en büyük mahrumiyettir. Çünkü bu şekilde kendi başına kalan kul helal haram demeden nefsanî arzularını tatmine çalışır, kötülük yapmak, günah işlemek ona kolay gelir, bunlardan zevk alır. Sonuçta cehennemi boylar. Dünyada cimrilik edip biriktirmiş olduğu servetini orada fidye olarak verip cehennem azabından kurtulmak ister ama bu da mümkün olmaz.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ، وَكَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جَبْرِيلُ، وَكَانَ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدُ بِالْخَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ

İbn Abbâs (r.a) şöyle dedi: Hz. Peygamber (a.s) insanların en cömerti idi. Onun en cömert olduğu anlar Ramazanda Cebrail’in, kendisi ile bulunduğu zamanlardı. Cebrail (a.s), Ramazanın her gecesinde Hz. Peygamber ile buluşur; (karşılıklı) Kur’an okurlardı. Bundan dolayı Resûlullah (a.s) Cebrail ile buluştuğunda, engel tanımayan bereketli rüzgârdan daha cömert davranırdı.

Buhâri, Bedü’l-vahy 5, 6; Müslim, Fezâil 48, 50.

İbn Abbas (r.a), bu rivayetinde Efendimizin cömertliğiyle ilgili bir gözlemini bize nakletmekte, onun, insanların en cömerti olduğu gerçeğini belirttikten sonra, bu cömertliğin zirveye ulaştığı zamanı ve sebebini haber vermektedir. İbn Abbâs Ramazan ayında, Cebrail (a.s)’ın her gece gelip kendisiyle Kur’an mukabele etmesi zamanına rastlayan Efendimizin cömertliğindeki bu artışı, engel tanımayan ve hızla esen rüzgâra benzetiyor. Bu benzetme, cömertlikte rüzgârdan daha süratli olduğu, rüzgârın rahmet bulutlarını toplayıp ihtiyaç sahiplerine ulaştırması, hızla esen rüzgârın durgunca esen rüzgârdan daha fazla yol alarak daha çok yerlere ulaşması gibi özelliklerden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple de yerinde ve güzel bir benzetmedir.

ÇOCUKLARDA ORUÇ VE İBADET

İnsan karakterinin 2/3' si çocukluk yıllarında teşekkül eder. Çocukluk dönemi, planlı ve bilinçli bir şekilde sürdürülen eğitim-öğretim faaliyetiyle ve bunun bir bölümünü teşkil eden din eğitimiyle anılması gereken bir dönemdir. Din eğitimi ve öğretiminin önemli bir parçasını ibadetler oluşturur. İbadetler, inancın insan ruhunda yerleşip pekişmesini sağlar. Çocuğun ruhsal yapısı yetişkinlerden daha hassas olduğu için, anne- babalarının ibadetlerinde duydukları manevi hazzı daha derinden algılayabilirler. Namaz kılarken, tesbih çekerken, dua ederken, Kur'an okurken gördüğü anne-babasından hissettiği farklılık, çocuk için önemli bir dini yaşantıdır. Ramazan bu yaşantıların en kıymetlilerinden birisidir. Sahur heyecanı, iftar sevinci, teravih telaşı derken bu koşuşturmaları izleyen ve bunlara dâhil olan çocukların dünyası yetişkinlerinkinden daha anlamlı hale gelir. Burada ebeveynlere düşen en mühim vazife, çocuğa orucun önemini anlatmak, onu oruca hazırlamak, bununla beraber diğer ibadetlere gösterilmesi gereken özenin oruçtan farksız olmaması gerektiğini öğretmektir. Çünkü oruç çoğu zaman geleneksel bir davranış biçimi olarak algılanmakta, Ramazan sadece oruç ibadetiyle ve nostaljik Ramazan eğlenceleriyle eşdeğer görülmektedir. Çocuklara orucun yanında namazın, haccın, zekâtın, Kur'an okumanın da yerine getirilmesi gereken bir ibadet olduğu anlatılmalıdır.

Her bir ibadetin, bir öğretim bir de uygulama kısmı vardır. Çocuklar hem bilgiye hem de görgüye ihtiyaç duyarlar. Bu noktada Ramazan gelmeden çocuklara oruç ile ilgili bilgi verilmelidir. Bu safhada orucun, geçmiş Peygamberlere de emredilmiş bir ibadet olduğu, Allah'ın çok sevdiği bir kulluk göstergesi olduğu, oruç tutmakla iradenin güçleneceği, her türlü isteğimizin hemen oluvermesini isteyen benliğimizi terbiye ettiğini, aç ve susuz kalarak, fakirlerin ve yoksulların dünyasına gireceğimizi, onları daha iyi anlayacağımızı ifade etmek gerekir. Ayrıca sahur, imsak, iftar, mahya, fitre, kefare gibi kavramlar ve orucu bozan şeyler, kendilerini ilgilendirdiği ölçüde anlatılmalıdır. Henüz oruçla mükellef tutulmamış çocuk, bu anlatılanlarla oruca karşı bir ilgi duyacak ve ailesiyle beraber oruç tutmak isteyecektir. Hem sahura kalkmak hem de günü dayanabileceği son sınıra kadar oruçlu geçirmek sabır ve tahammül, zorluklarla baş edebilme becerisi kazandırdığı için oruç uzmanlarca da tavsiye edilmektedir.

Çocukluk çağının dini hayata bakan tarafı çocuklara ibadet alışkanlığı kazandırmaktır. Çocukların tek secdeyle de olsa namaz kılmaya alıştırılması gerektiği noktasındaki rivayetler (*Abdurrezak, Musannef, 4/154*) özellikle çocuk eğitimindeki tedricilik (azar azar, kolaydan zora doğru gitmek) vasfını ifade etmesi açısından çok anlamlıdır. Burada atlanmaması gereken bir husus da çocuğa oruç tutma davranışı kazandırılırken, orucu tutup büyüklere para karşılığı satarak fırsatçılığa, kolaycılığa ve menfaatçiliğe alıştırmamak, ibadetlerin derinliğini örselememektir. Oruca alışmasını istediğimiz çocuğumuza orucun kıymeti ve yalnızca Allah için tutulan önemli bir ibadet olduğu anlatılmalıdır. Vaktinde uyutarak sevdiği yemeklerle hazırladığımız sahur sofrasına oturtmalı, karnını iyice doyurmalı, gün içinde enerjisini fazla harcamasına müsaade etmemeli, orucu tamamlayabileceğine dair telkin ve psikolojik desteklerle başarabileceğine inandırmalıyız. Oruç kişiyi ahlaki güzelliklere ulaştırması gereken bir ibadet olduğu için eline, diline sahip olmadan tutulan bir orucun, büyüklere bir faydası olmadığı gibi çocuklara da olmayacağını bu nedenle agresifleşmeye, bağırıp çağırmaya hakkının olmayacağını telkin etmeliyiz. Çocukların gönüllerine hitap etmek en etkili eğitim yöntemidir. Bu ayda onlarla fakir ve yoksulları gözetken faaliyetlere ortak etmek, misafir ikramlarına ve hizmetlerine onları da dâhil etmek, cemaatle yapılan ibadetlere mutlaka götürülebilmek, orucun, onların da büyük bir iştiaqla yerine getirmek istediği bir ibadet haline gelmesini sağlar.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

كَأَنَّا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

“Geceleri çok az uyurlardı. Seher vakitlerinde Allah’tan bağışlama dilerlerdi.”

Zariyat 51/15-18.

Bu ayette kulluk şuurunu açık tutma ve vakitlerini olabildiğince tefekkür ve ibadetle değerlendirme gayreti içinde olan takva sahibi müminler övülmektedir. Onlar gecenin az kısmını uyku ile geçirirler çoğunda namaz kılarlar. Gecenin son kısmında ise “*Ya Rabbi bizi affeyle bize merhamet eyle*” diye dua ederler. Bu müminler seher vaktine kadar namazlarını uzatırlar, sonra seherde istiğfara başlarlar.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

قَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَقَهُ وَفَاطِمَةُ بِنْتُ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْلَةً، فَقَالَ: أَلَا تُصَلِّيَانِ؟

Hiz. Ali’nin anlattığına göre bir gece Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem (Hz. Ali ile) Fâtıma’nın kapısını çaldı ve onlara: “Namaz kılmayacak mısınız?” buyurdu.

Buhâri, Teheccüd 5; Müslim, Müsâfirîn 206.

Gece namazı pek değerli bir ibadettir. İşte bu sebeple Resûlullah Efendimiz sevdiklerini tatlı uykularından uyandırmış, bu feyizden onların da faydalanmalarını istemiştir. Bizler ise bu noktada eşimizi, oğlumuzu, kızımızı sabah namazına uyandırmaya kıyamadığımızı hatırlamalı ve aile fertlerimize karşı Resûlullah Efendimizden daha şefkatli olamayacağımızı bir daha düşünmeliyiz.

RAMAZAN VE SABIR EĞİTİMİ

Oruç, nefsin taleplerinden kendi kararıyla uzak durmaktır. Uzak durduğumuz şeyler ise günlük hayatımızda yaşantımızın devamını sağlayan helal ve zaruri gıdalardır. Açlığın ve susuzluğun verdiği sıkıntıya sabırla direnmek güçlü bir ruh yapısıyla mümkündür. Rabbimiz: *Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir*” (Bakara, 2/153) buyurarak güçlüklerle başa çıkmak için ibadetlere sığınmanın yollarını göstermektedir. Peygamberimiz (a.s): *“Oruç sabrın yarısıdır”* (Tirmizi, Deavat, 86) buyurarak sabır ve oruç arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir. Oruç, sabır göstermek için bir sığınaktır. Müslüman hem kendi nefesine hem de çevresine karşı tahammülü zor bir takım olaylarla karşılaştığında oruçlu olduğunu hatırlayarak olumsuz bir tepki vermemek için orucu kalkan olarak kullanır. Musibet anında verilen fevri tepki çoğu zaman pişmanlık getirir. Oysa sabır, meydana gelen olayı sebep ve sonuçları ile beraber tahlil etme imkânı verir.

İstatistikler Ramazan ayında suç oranlarının düştüğünü ortaya koymaktadır. Bu da Ramazan vesilesiyle içinde bulunduğumuz halet-i ruhiyenin meydana getirdiği huzuru ve olumlu katkıyı açıklar. Toplum hayatındaki azgınlık ve aşırılıklar, genellikle insanın heva ve heveslerine düşkünlüğünden kaynaklanmaktadır. Oruç, insanı nefsanî zevk ve şehvetler peşinde koş-turan, kendisine ve çevresine zulüm etmesine sebep olan nefs-i emâreyi yatıştırmanın ilacıdır. Peygamberimiz (a.s) “Ramazan ayı sabır ayıdır” buyurmaktadır. (İbn Mace, Taharet, 43) Bu ayda uykumuz da azalmaktadır. Uyku saatlerimizin önemli bir kısmını sahur yemeği için feda ediyoruz. Normal şartlarda uykusuzluk insanın tahammül gücünü zayıflatır. Uykusuzluğa, açlık ve susuzluğu ekleyip, bir de sigara gibi bazı alışkanlıklardan da uzak kalındığını düşündüğümüzde ne kadar çok şeye sabrettiğimizi görürüz. İşte mümin ancak imanı sayesinde bu zorlu imtihandan başarıyla çıkabilir. Rabbine bir söz verir ve onun gereği olarak açlığa da uykusuzluğa da susuzluğa da göğüs gerer. Rabbimiz bizi yükümlü tuttuğu ibadetler işte böyle bizim irademizi sağlamlaştırır. Direncimizi ve metanetimizi kuvvetlendirir. Bu hikmeti kavrayan mümin, hayat zorluklarına karşı dayanamıyorum bahanesine sığınmaz. Zira oruç bizim dayanabileceğimizi ispat etmektedir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا

“Gecenin bir kısmında ona secde et; geceleyin de onu uzun uzadıya tesbih et.”

İnsan 76/26.

Ayette Hz. Peygamber’in Mekke dönemindeki ibadet durumları yansıtılmakta, onun Yüce Allah’ı sabah akşam zikir ve tesbih etmekle, gece gündüz O’na ibadetle yükümlü olduğu bildirilmektedir. Bu ibadetlerle Hz. Peygamber’in Allah’a derin saygı ve bağlılığının, irade ve azminin daha da güçlendirilmesinin ve müşriklerin çirkin saldırılarına karşı direncinin artırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. Ayette genel olarak ibadetin, özellikle gecenin belli vakitlerinde namaz kılmak, tesbih, dua, tevbe ve istiğfar gibi ibadet sayılan faaliyetlerde bulunmak suretiyle Allah’a kulluk, itaat ve bağlılık arz etmenin önemi üzerinde durulmuştur.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْتكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانَ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem her Ramazan on gün itikâfa girerdi. Vefat ettiği senenin Ramazanında yirmi gün itikâfa girdi.”

Buhâri, İtikâf 17.

Ramazan’ın son on gününde, mescitte itikâfa girmek sünnettir. Peygamber Efendimiz her sene itikâfa çekilmiştir. Vefatından önceki Ramazan-ı şerifte Peygamber Efendimiz, Ceb-rail ile Kur’an’ı iki defa mukabele ettiği gibi itikâfı da iki katına çıkarmış olmaktadır. Bu da hayatın sonlarına doğru hayır hasenat ve ibadetleri arttırmanın gerektiğini göstermektedir.

İTİKÂF

İtikâf, âkil, baliğ olan veya temyiz kudretine sahip bir müslümanın beş vakit namaz kılınan bir mescitte ibadet niyetiyle bir süre durması anlamına gelir. Ramazanda olabileceği gibi Ramazan dışında da itikâf caizdir. İtikâf, Kur'an ve Sünnetle sabittir (*Bakara, 2/187*). Başka bir ayette itikâf ibadetinin daha önceki ümmetlerde de uygulandığına işaret edilir (*Bakara, 2/125*). Hz. Peygamber (a.s.)'ın özellikle Ramazan içinde ve Ramazan'ın son on gününde itikâf yaptığını bildiren çeşitli rivayetler vardır. Hz. Âişe (r.a.)'ın şöyle dediği nakledilmiştir: “*Resûlullah (a.s) Ramazan'ın son on gününde itikâf yapardı. Bu durum vefatına kadar bu şekilde devam etti. Daha sonra Hz. Peygamber (a.s) 'ın zevceleri itikâfı sürdürdüler.*” (*Buhâri, İtikâf, 1-18*). Ebû Hanife'ye göre içinde beş vakit namaz kılınan her mescitte itikâfta bulunmak caizdir. Nafile olan itikâfın en azı bir gündür. Ebû Yusuf en az süreyi, bir günün yarıdan fazlası olarak belirlerken İmam Muhammed, itikâf için bir saati de yeterli bulur (*Merğînânî, el-Hidaye, I,132*).

Mesciddeki itikâf erkeklere mahsustur. Kadınlar evlerinde mescid edindikleri bir yerde itikâfta bulunabilir (*Mevsûlî, İhtiyar, I/137*). İtikâfa giren kimse, camide yer, içer, uyur ve ihtiyacı olan şeyleri mümkün olduğu takdirde camide tedarik eder. Tuvalete gitmek, abdest almak ve gerekli olduğunda gusletmek gibi tabî ihtiyaçları için ise camiden dışarı çıkabilir. Cenaze namazı için ise dışarı çıkamaz. Kendisine veya malına bir zarar geleceği korkusuna kapılması ya da zorla çıkarılması halinde, başka bir camiye gitmek üzere içerisinde bulunduğu cami veya mescitten çıkabilir. Bu zorunlu hallerin dışında camiden çıkarsa itikâfı bozulur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ
أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

“Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihdir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından haberdardır.”

Nur 24/30.

İslam ailenin korunmasına çok önem vermiştir. Ailenin korunabilmesi için vazgeçilmez şart eşlerin gözlerinin dışarıda olmaması, karşılıklı sadakat, güven ve iffettir. İnsanoğlunun en güçlü güdülerinden ve duygularından biri, İslami kaynaklarda şehvet diye ifade edilen kavram kapsamına giren cinsel güç ve arzudur. Bu arzunun meşru yoldan yani evlilik birliği içinde tatmin edilmesine izin verilmiş, gayr-i meşru yollardan tatmin ise günah sayılarak yasaklanmıştır. Cinsel hayat yalnızca cinsel ilişki demek değildir; cinsel ilişki dışında kalan “şehvetle bakma, koklama, dokunma, düşünme ve hayal etme” gibi davranış ve ilişki çeşitlerinin, cinselliği kışkırtan etkileri vardır. Aileyi korumak için iffet ve sadâkati öngören Kur'an, bunları sağlamak ve korumak için yalnızca zinayı değil, insanı zinaya götüren adımları da yasaklamıştır.

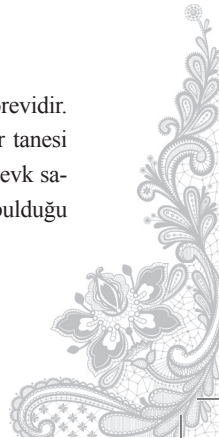
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ إِلَى مَحَاسِنِ امْرَأَةٍ أَوْ لَمَرَّةٍ، ثُمَّ يَغْضُ بَصَرَهُ
إِلَّا أَخَذَتْ اللَّهُ لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلَاوَتَهَا

“Bir kadının güzelliğini ansızın görüp de yüzünü çeviren kimseye Cenâb-ı Allah, ibadetlerinden zevk almayı nasip eder.”

Ahmed, 36/610.

Müslümanın gözlerini bakılması haram olan şeylerden koruması önemli bir görevidir. Bunu başaraabildiğinde Allah Teâlâ'nın pek çok lûtfuna mazhar olur. Bunlardan bir tanesi de hadiste belirtildiği üzere Allah'ın ibadetlerden zevk almayı nasip etmesidir. Bu zevk sayesinde kul, namazını sadece görev olduğu için değil, mânevî lezzet aldığı, huzur bulduğu için kılar. Bu durum diğer ibadet türleri için de geçerlidir.

BAKMAK VE GÖRMEK

Gözlerimiz, beynimizin ve algılarımızın dünyaya açılan penceresidir. Gözlerimize gelen çeşitli frekansları renkler olarak algılayıp anlamlandırılan, isimlendiren bir yaratılışla teçhiz edilmişiz. Rabbimiz yaratılış kudretini idrak etmemiz için bizim görme ve duyma duyularımıza dikkat çeker. Görmezler mi? Bakmazlar mı? Hissetmezler mi? Bu suallerden sonra işaret edilenler ise baktığımızda ibret almamız ve ders çıkarmamız gereken olaylardır. Yüce kitabımız kesin bilgi ile bildirilen bazı hadiseleri de görme fiiliyle bildirir. Mesela: “*Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?*” (Fil, 105/1) ayetinde olduğu gibi. Bir olay vahiy ile bildirilmiş ise gözle görülmüş kesinliktir.

Bazen görmez misin? Görmezler mi? soruları yöneltilir. “*Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır! Göğ'e bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiştir! Dağlara bakmıyorlar mı, nasıl dikilmişlerdir! Yeryüzüne bakmıyorlar mı, nasıl yayılmıştır!*” (Ğaşıye, 88/17-20) veya “*Görmüyorlar mı ki, onlar her yıl bir veya iki kere belâya çarptırılıp imtihan ediliyorlar. Sonra ne tövbe ederler, ne de ibret alırlar.*” (Tevbe, 9/126) gibi sorular yöneltir. Gözümüze ilişen görüntü zihninizde bir manaya dönüşmüyorsa, fikir ile yoğrulup bir sonuç çıkarılmıyorsa o sadece bir bakıştır. Bakmışız ama görmemişiz. Kırmızı ışıktaki geçen birisi ışığın kırmızılığını fark etmiştir. Fakat onun taşıdığı manaya göre davranmamıştır. Kendisine kırmızı ışığı görmedin mi diye sorulur.

Kur'an-ı Kerim'de kâinattan, yaratılıştan ibret alıp imana yönelmeyenler, gözleri olup da o gözler ile görmeyi başaramayanlar olarak nitelendirilir. Onların önce hayvanlar gibi sonra da daha aşağı bir derece oldukları beyan edilir. Hayvanlar gördükleri üzerine tefekkür etmezler. Yanı başında aslana yem olan hem cinsini gören ceylan otlanmaya devam eder.

İnsanın görme duyusu, kendisine diğer canlılardan farklı olarak verilmiş olan akıl melekesi ile birlikte bir değer kazanır. Rabbimiz iki çeşit delil ile bizi imana davet eder. Biri ayetlerden oluşan, kelimelere dönüşmüş Kur'an-ı Kerim, diğeri ise bizim duyu organlarımıza hitap eden kâinat kitabıdır. Feza, içinde yaşadığımız dünya, kendi bedenimiz, yaşadığımız olaylar hepsi birer ibret vesikasıdır. Gözümüz görmeye, görmemiz imana götürmelidir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

“Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.”

İsra 17/36.

Ayette insanın bilmediği bir konuda söz söylemesi, hüküm vermesi, bilgisizce davranması, bilmediği tanımadığı kişiler hakkında ileri geri konuşması, daha özel olarak yalancı şahitlik yapması, iftira atması, kısaca bilgi sahibi olmadan tahmine göre herhangi biri için maddi veya manevi zarara yol açacak şekilde konuşması ve hareket etmesi yasaklanmaktadır. İnsan ya duyduğu ya da gördüğü ile veya akıl ve vicdanıyla hareket eder. Yani bilgilerimiz ya habere, ya gözleme ya da akla dayanır. Ayette bu bilgi kaynaklarının doğru kullanılması gerektiği, bunlardan sorumlu olduğu ifade edilmektedir.

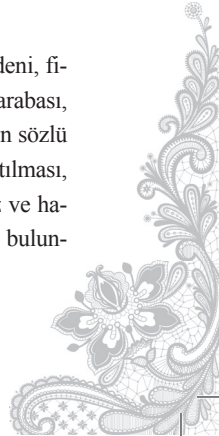
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَتَذَرُونَ مَا الْغَيْبَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ. قِيلَ أَفَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِي أَخِي مَا أَقُولُ؟ قَالَ: إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَبْتَهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَقَدْ بَهْتَهُ

Peygamberimiz “Gıybet nedir, bilir misiniz?” diye sordu. Sahabe: Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Hz. Peygamber: “Gıybet, din kardeşini hoşlanmadığı bir şey ile anmandır” buyurdu. “Söylenen ayıp eğer o kardeşimde varsa, ne dersiniz?” diye soruldu. Efendimiz de “Eğer söyledığın şey onda varsa gıybet ettin; yoksa, o zaman ona iftira ettin demektir,” buyurdu.

Müslim, Birr, 70.

“Din kardeşini hoşlanmadığı bir şeyle anmak” genel bir ifadedir. Bir kişinin bedeni, fizik yapısı, dini, dünyası, ahlakı, malı, çocukları, anası-babası, eşi, hizmetçisi, evi, arabası, yürüyüşü, güler yüzlüğü, asık suratlılığı, konuşması vs. gibi onunla ilgili hususların sözlü veya yazılı olarak dile getirilmesi, rumuzla veya kaş-göz, el-kol hareketleriyle anlatılması, kısacası, bir müslümanın herhangi bir noksanını başkasına anlatmaya yeten her söz ve hareket gıybetin içine girer. Hatta bir kişinin bir eksiğini anlatmak maksadıyla, onun bulunmadığı bir ortamda, sözlü veya fiilî olarak taklidini yapmak da gıybettir.

GIYBET

Gıybet, kişinin, duyduğu zaman hoşuna gitmeyecek bir kusurunun gıyabında arkasından söylenmesidir. Türkçede çekiştirme olarak tabir ettiğimiz gıybetten en önemli olan nokta, konuşulanların muhtevası, konuşulan şeylerin gıybeti yapılan kişide bulunup bulunmaması değil, bu sözler kendisine nakledildiğinde kişinin bu durumdan hoşlanıp hoşlanmamasıdır. Bu demektir ki, gıybette ölçü, sözün gerçeğe dayanması veya bizatihi gerçek olup olmaması değil, konuşulup çekiştirilen kişinin bundan incinip incinmemesidir. Bu kritere göre, kişinin konuşulmasından hoşlanmadığı bir durum veya sıfatın sözlü veya yazılı olarak dile getirilip çekiştirilmesi, onun taklit veya karikatürize edilmesi gıybet girer. İş, ticaret, ortaklık, alış- veriş, emanet bırakmak, mesleki ehliyet, komşuluk, dünnürlük gibi konularda soruşturulan kimsenin güvenilir olup olmadığı, kendisine danışılan bir kimsenin, bildiği doğru ve gerçekleri gizlemeyip sözlü veya yazılı bilgi vermesi gıybet sayılmaz. Ayrıca uğranılan haksızlığın ilgili makamlara şikâyeti, fetva almak, yapılan kötülüğü düzeltmek veya dargınlığın bitmesi için yardım istemek, bir müslümanı kötülüğü açıkça bilinen kişiden korumak da gıybet kapsamına girmez. Açıktan günah işleyenlerin ve bir kusuruyla meşhur olup lakap takılanların da lakaplarıyla anılması gıybet değildir.

Gıybetin haram olduğu hususunda görüş birliği vardır. Gıybet zarar potansiyeli çok büyük olan, Allah'ın nuruyla nurlanan ruha ve kalbe saldırıdır. Allah'ın sanat eserini aşağılamaktır. İnsanların onurlarını kolaylıkla rencide edenler, Allah'ın izzetinde de hassas olamazlar. Zaten gıybetin en büyük sebebi Allah korkusu azlığıdır. Allah korkusu az olan insan, kinini yenmek, kendini temize çıkarmak, kendini üstün görüp başkalarını aşağılamak, haset ve çekememezlik, alay ve eğlence gibi ruhu yıpratıcı kötü ahlakın neticeleriyle gıybeti yürür. Bu şekilde manevi gücünü zayıflatır.

Tüm kötü huylar birbirinin doğurganı gibidirler. Her kötü eylem bir diğerini tetikler. Bu nedenle gıybetten alınacak tavır, gıybetin yol arkadaşı kötü huy ve alışkanlıklardan da uzak durmaktır.

Gıybetten sakınmada dilin korunmasının önemi büyüktür. Dil, kötü vasıflarımızı ortaya çıkaran yegâne vasıta. Dilini muhafaza eden kalbini de muhafaza etmiş olacaktır. Çok konuşmanın yanlıgıları da beraberinde getireceğı, aklın ve kalbin aynası olarak tanımlanan dilin, karşımızdakilere ruhumuzun, manevi bün-yemizin tarifini yapacağını unutmadan, dilimize hâkim olmalı, dile hâkim olmanın akla ve kalbe yani kendimize hâkim olmak anlamına geldiğini bilmeliyiz. Zira “insan dilinin altındadır”.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ

“Onlar, Rablerinin rızasına ermek için sabreden, namazı dosdoğru kılan, kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli olarak ve açıktan Allah için harcayan ve kötülüğü iyilikle ortadan kaldıranlardır. İşte bunlar için dünya yurdunun iyi sonucu vardır.”

Rad 13/22.

Akıl sahibi müminler Rablerine karşı kulluk görevlerinde kusur etmemeye çalışırlar. Allah huzurunda hesaplarının kolay olmasını dilerler. Allah’ın rızasını kazanmak için uğrunda karşılaştıkları her türlü sıkıntılara sabrederler. Namazlarını vaktinde dosdoğru kılarlar. Allah’ın kendilerine vermiş olduğu nimetlerden gizli açık Allah yolunda harcarlar. Kötülüğü iyilikle savarlar yani haksızlığa karşı adaletle, yalancılığa karşı doğrulukla, rezilliğe karşı da erdemle mücadele ederler. İşte dünya yurdunun güzel sonu, Allah’a itaat eden müminlerin gideceği yer olan cennettir.

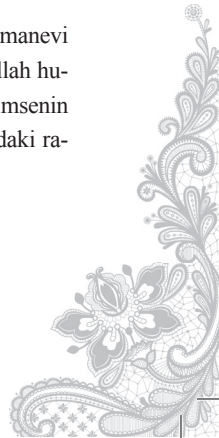
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ يَفْرَهُهُمَا: إِذَا أَفْطَرَ فَرِحَ، وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرِحَ بِصَوْمِهِ

“Oruçlunun iki sevinci vardır: birincisi iftar yaptığı zaman sevinir. Diğeri Rabbine kavuştuğu zaman orucunun (mükâfatını görünce) sevinir.”

Buhâri, Savm 9.

Bu iki haldeki sevinç ve ferahlıktan birincisi maddi, görünür ve geçici; öteki manevi ve sürekliidir. Her ikisi de sadece oruçluya aittir. İftar edildiği zamanki rahatlama, Allah huzurundaki rahatlamanın kesin bir delili olarak zikredilmiş olmaktadır. Oruç tutan kimsenin iftar ettiği an rahatlaması ne kadar gerçek ise, oruçlunun Allah’a kavuştuğu zamandaki rahatlaması da o kadar gerçektir.

RAMAZAN GENÇLİĞİN EĞİTİM MEVSİMİDİR

Ayet-i kerimede Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: *“Hani o gençler mağaraya sığınmışlardı da, ‘Ey Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve içinde bulunduğumuz şu durumda bize kurtuluş ve doğruluğa ulaşmayı kolaylaştır’ demişlerdi.”* (Kehf, 18/10) Bu Kur’an-ı Kerim’in örnek gösterdiği gençlerden bir gruptur.

Gençlik, hayallerin, tutkuların ve idealizmin yeşerip geliştiği bir çağdır. Yeniliğe ve ileriye doğru atılımların yapıldığı, hayatın gerçek anlamının peşine düşüldüğü ve kendi kimliğini arayıp bulma çabalarının yoğunlaştığı bir dönemdir. Gençlik bir milletin umudu, en değerli hazinesi ve aynı zamanda düşmanın asıl hedefidir. Gençlik her türlü şer oyunlarının oynanacağı en verimli çağdır. Gençlik tecrübeye, deneyime, nasihate en çok ihtiyaç duyulan ve asla ihmal edilmemesi gereken zaman dilimidir. Gençlik, insanın vatan savunmasını, birlik ve beraberliğini temin edeceği, ekonomik kalkınmayı yükleneceği ve ülkesini kalkındıracağı en uygun zamanıdır. Güzel ahlakı ile toplumu yarınlara güvenle taşıyacak, bilgisi ile milletini aydın geleceğe ulaştıracak en büyük güçtür. Bu özelliklere sahip büyük bir hazine olduğu gibi, ihmal edilmesi durumunda telafisi zor tahribatlara sebebiyet verme ihtimali olan bir dönemdir. Öyleyse geleceğin teminatı olan bu değerli kaynağa sahip çıkmak, onları istismarcılardan ve kötü niyetli kişilerden uzak tutmak ve muhafaza etmek asli görevimiz olmalıdır.

Bugün de kendilerine yardımcı olmamız gereken birçok gencimiz bulunmaktadır. Onların temiz ruhlarını, Allah sevgisi, ibadet, hayır, hasenat ve güzel ahlak ile donatmalıyız. Bağlanma duygularını hayra yönlendirmeli, Allah yolunda olmayı her işin üstünde tutmayı öğretmeliyiz. Onların gelecekte cemaatimizin mümtaz birer ferdi haline gelmeleri ve içinde yaşadığımız topluma, yararlı birer insan olmaları için çalışmalı, yanlarında, yakınlarında olmalı, bilhassa İslam ahlakıyla bezenmiş, inançlı, dürüst, çalışkan, başarılı şahsiyetler olarak bu toplumun her sahasında yerini almış seçkin birer şahsiyet haline gelmelerini hedeflemeliyiz.

Peygamberimiz (a.s) Allah Teâlâ’nın arşının gölgesinde gölgelendireceği yedi sınıf insandan birinin de ibadetle büyüyen genç olduğunu haber veriyor (Buhârî, Ezan, 46). İbadetin yoğun olarak yaşandığı bu Ramazan ayının manevi atmosferinden gençlerimizin de faydalanması için gayret göstermeliyiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Onların mallarından sadaka/zekât al; bununla onları günahlardan temizlersin, onları arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükûnettir, onları yatıştırır. Allah işitendir, bilendir.”

Tevbe 9/103.

Müfessirlere göre bu ayette geçen sadakadan maksat farz olan zekâttır. Bu emrin muhatabı ise Hz. Peygamberdir (*Râzî, XVI, 177*). Ayette geçen “*Tathîr*”, günahların onların üzerinde bıraktığı kötü etkileri gidermek; “*Tezkiye*” iyice temizlemek, bereketini arttırmak manasına gelir. Ayette geçen “*Salâteke*” tamlaması, (Hz. Peygamber’e hitaben) “senin onlar için duada bulunman, günahlarının bağışlanmasını istemen” demektir. “*Sekenünlehum*” ifadesi ise “onlar için rahmettir, tevbelerinin kabul edildiği inancını sağlar ve gönüllerini huzura kavuşturur, onları şereflendirir” şeklinde açıklanmıştır (*Ibn Atıyye, III, 78; Şevkânî, II, 454-455*).

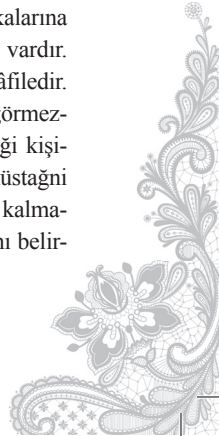
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ غِنَى، وَمَنْ يَسْتَغْفِرْ يُعَفِّهِ اللَّهُ، وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللَّهُ

“Veren el alan elden hayırlıdır. Yardım etmeye, geçimini üstlendiğin kimselerden başla! Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilir. Kim insanlardan bir şey istemezse, Allah onu kimseye muhtaç etmez. Kim de tokgözlü olursa, Allah onu zengin kılar.”

Buhâri, Zekât 18, Nefekât 2; Müslim, Zekât 94-97, 106, 124.

İnfak ve harcamaya, geçimi üstlenilen kişilerden başlanması, önce asli görevin yerine getirilmesi demektir. Kendisi, ailesi ya da akrabası ihtiyaç içinde kıvranırken başkalarına yardım etmeye kalkmak uygun bir hareket değildir. Her şeyin bir sırası ve usulü vardır. Borcu olan kimseye önce borcunu ödemek düşer. Bu farzdır. Sadaka vermek ise nâfiledir. Aynı şekilde, kişi kendisinin ihtiyaçlarını, hanımının ve çocuklarının ihtiyaçlarını görmezden gelerek başkalarına harcama yapmaya kalkmamalıdır. Önce geçimini üstlendiği kişileri dikkate almalıdır. Hadisimiz, sabredip dilenmekten kaçınmak, insanlara karşı müstağni davranmak isteyenleri Allah Teâlâ’nın koruyacağını müjdelemektedir. Çok mecbur kalmadıkça kimseye yüzü suyu dökmek istemeyenlerin soylu bir davranışa sahip olduklarını belirlemek suretiyle kanaat ehli olmayı teşvik etmektedir.

ZEKÂT

Zekât hicretin ikinci yılında Medine’de farz kılınmıştır. Kur’an-ı Kerim’de pek çok ayette namaz ile birlikte zikredilmiştir. (*Bakara 2/43, 110; Hac 22/78; Nur, 24/56*) Hz. Peygamber (a.s) de zekâtın İslam’ın en temel ibadetlerinden biri olduğunu bildirmiştir. (*Buhâri, Zekât, 1*) Kur’an ve hadislerde namaz ve zekâtın art arda zikredilmesi toplumların ruhi olgunluğa ulaşmasındaki rolünü göstermesi bakımından son derece önemlidir. Kur’an-ı Kerim, iyiliğe erişmenin ve muttaki bir mümin olabilmenin ilk şartlarından birinin zekât vermek olduğunu ifade eder. (*Bakara 2/177*) Aynı zamanda zekât kurtuluşa eren müminlerin vasıflarından biridir. (*Mü’minûn 23/1, 4*) Bütün bunlara ilaveten zekât vermek, Allah’ın rahmetini celbeden hususlardandır. (*A’râf 7/156*) Kısaca zekât, malı temizlediği gibi manevi arınmaya da vesile olan bir ibadettir. (*Tevbe 9/103*) Ayet ve hadislerde sıklıkla emredilen zekâtı vermemek, müşriklerin vasfı olarak görülmüş ve bu durum Kur’an’da yerilmiştir (*Fussilet 41/6-7*).

Zekâtın topluma dönük pek çok yararı vardır. Maddi gücü olmayanları kalkındırır, zengin ile fakir arasındaki uçurumu azaltır ve aralarında sevgi ve yakınlık doğmasına vesile olur. Bu yönüyle zekât toplumsal kenetlenmeyi artırır. Ayrıca toplumları bencillik ve kin gibi ahlaki hastalıklardan korur. Zekâtın verileceği yerlerin, toplumun her katmanındaki insanları kapsaması sosyal dayanışmanın da garantisidir.

Zekât, dinen zenginlik ölçüsü kabul edilen miktarda (nisap) mala sahip olan kimselerin Allah rızası için muayyen kişilere vermesi gereken belli miktarı ifade eder. Zekâtın farz olması için şartlar; malların nisaba ulaşması yanında nâmî (üreyici/artıcı) olması, sahip olunduğu andan itibaren üzerinden bir yıl geçmesi ve kişinin bir yıllık borcundan ve asli ihtiyaçlarından fazla olmasıdır.

Nisap, zekâtla yükümlü olmak için esas alınan zenginlik ölçüsüdür. Bu ölçü, altında 20 miskal (80.18 gr), deve 5, sığırd 30, koyun ve keçi 40 adettir.

Zekâtın kimlere verileceği Kur’an-ı Kerim’de ayrıntılı şekilde açıklanmış (*Tevbe, 9/60*), nisabı da hadislerde belirtilmiştir. (*Buhâri, Zekât, 32*) Buna göre temel ihtiyaçları dışında nisap miktarı mala sahip olan kişinin, diğer şartlar da yerine gelmişse, zekâtını vermesi gerekir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

“De ki: “Rabbim kullarından dilediğine rızık bol verir, dilediğine de kısar. Başkaları için ne harcarsanız Allah onun yerine yenisini verir. O rızık verenlerin en büyüğüdür.”

Sebe 34/39

Hayır amacıyla yapılan harcamalar Allah katında karşılıksız kalmadığı gibi gönül rızasıyla veren kişi bundan ötürü bir kayba da uğramış olmaz. Onların yeri Allah Teâlâ tarafından bir şekilde doldurulur. Bu artırma ya yerine benzeri maddi imkânlar verilmesi ya da bitmez tükenmez bir hazine olan kanaat duygularının geliştirilmesi ve kişinin iç huzurunun artırılması biçiminde olabilir (Zemahşerî, III, 262).

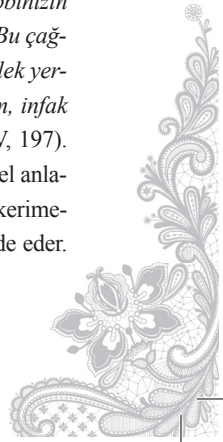
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ، إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا، وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا

“Her Allah’ın günü iki melek iner. Bunlardan biri: “Allah’ım! Malını verene yenisini ver” diye dua eder. Diğeri de: “Allah’ım! Cimrilik edenin malını yok et” diye beddua eder.”

Buhâri, Zekât 27; Müslim, Zekât 57.

Konu Ahmed b. Hanbel’in rivayet ettiği bir hadiste daha açık şekilde şöylece dile getirilmiştir: “Üzerine güneş doğan her gün iki melek şöyle seslenir: “Ey insanlar, Rabbinizin rahmetine geliniz. Az ama yeterli olan rızık, çok olup da azdıran maldan hayırlıdır.” Bu çağırışı, insanlarla cinler dışında bütün yaratıklar duyar. Güneşin battığı her gün iki melek yerlerini alıp insanlarla cinler dışında yeryüzü sakinlerine iletirecek şekilde: “Allahım, infak edene halef, etmeyene telef ver!” diye niyaz ederler (Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 197). Hadisimizdeki halef kelimesi, dünyada mal olarak karşılık, âhirette sevap olarak bedel anlamına gelmektedir. “Ne infak ederseniz, Allah karşılığını verir”(Sebe’ 34/39) ayet-i kerimesinde açıklanan gerçek de budur. Telef de ya maddeten veya manen yok olmayı ifade eder.

TÖVBE

Hayatımız boyunca bizi hatalara sevk etmeye çalışan nefs-i emmare ile imtihan ediliyoruz. Bu imtihanda bazen arzularımıza karşı direnç gösterir tuzaklarından kurtulmayı başarırız. Bazen de gaflete düşüp hata işleriz. Bu hayat yürüyüşü böyle engebeler, tehlikeler ve tuzaklarla doludur. Bu yolda sağ salım devam etmek için Rabbimiz bize rehber olarak kitabını ve Peygamberini göndermiştir. Efendimiz elimizden tutar, Kur'an bize ışık olur. İyi ve kötüyü; günahı ve sevabı öğreniriz. Yanlış doğrudan ayırt ederiz. Fakat netice itibarıyla beşeriz... Günahlarımız da sevaplarımız da olacaktır. Günaha düştüğümüzde, Rabbimiz rahmet kapısını açar bizi tövbeye davet eder. Yanlışımızı fark edip mağfiret kapısına müracaat ettiğimizde af müjdesi ile karşılanırsınız. Çünkü Rabbimiz, yanlışını fark edip nedamet gösteren kulunu sever. Zira yanlış fark etmek bir erdemdir. Hatadan dönmek fazilettir. Kişinin kendisini kontrol etmesi, günahlardan uzak kalmaya karar vermesi, günahdaki çirkinliği fark etmesi olgun mümin olduğunun alametidir. Peygamberimiz (a.s) tövbe etmenin usulü hususunda şöyle buyuruyor: *"Bir kimse bir günah işler de ardından güzelce abdest alır, sonra kalkıp iki rekât namaz kılar ve Allah'tan bağışlanma dilerse Allah onu mutlaka bağışlar."* (Ebu Davud, Vitir 26)

Rabbimiz bizden samimi bir şekilde tövbe etmemizi ister. Tahrir suresinde şöyle buyurur: *"Ey iman edenler! İçtenlikle ve kararlılık içinde Allah'a tövbe edin. Umulur ki, Rabbiniz kötülüklerinizi örter ve sizi altlarından ırmaklar akan cennetlerine koyar. O gün Allah, peygamberi ve onunla aynı imanı paylaşanları utandırmaz. Onların nurları, önlerinden ve sağ yanlarında ilerleyerek yollarını aydınlatırken şöyle derler: 'Ey Rab-bimiz! Nurumuzu artır ve bizi bağışla. Şüphesiz senin her şeye gücün yeter'"* (Furkan, 25/70)

Her işimizde olduğu gibi tövbemizde de samimi ve içten olmalıyız. Çünkü tövbe ederken rahmet kapısına yöneldiğimiz Rabbimiz, bütün hayatımızı, niyetimizi, düşüncemizi ve gönlümüzden geçenleri ilmiyle kuşatmıştır ve bilir. Samimi bir tövbe günahları siler.

Efendimiz (a.s) de tövbe-kâr olan mümini şöyle müjdeliyor: *"Günahından tövbe eden kimse, günahsız kimse gibidir."* (İbni Mace, Zühd 30)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَلَا تُنْفِسْكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
يُؤَفَّفَ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلَمُونَ

“Onları hidayete erdirmek sana ait değildir. Fakat Allah, dilediğini hidayete erdirir. Hayır olarak ne harcarsanız, kendiniz içindir. Zaten siz ancak Allah’ın rızasını kazanmak için harcarsınız. Hayır olarak her ne harcarsanız karşılığı size tastamam ödenir.”

Bakara 2/272.

Hikmetin manalarından biri de “ilâhi irşad ve hidayet” tir. Bu büyük lütuf Allah’ın elindedir. Peygamber de olsa, hiçbir kulun başkalarına hidayet lütfetme imkânı yoktur. Allah’ın hikmet ve hidayet lütfunda da -kendi koyduğu kanun gereğince- kulun yönelişi ve hak edişinin etkisi vardır. Peygamberler yol gösterir; yola hidayet etmek Allah’a mahsustur. İnfak niyetiyle yapılan her harcamanın karşılığı eksiksiz olarak infak edene Allah tarafından ödenecektir. Mümin yaptığı hayrın karşılığını sadece Allah’tan beklemelidir. Bundan dolayı da kişinin sadaka verdiği kimseye minnet yükleme hakkı yoktur.

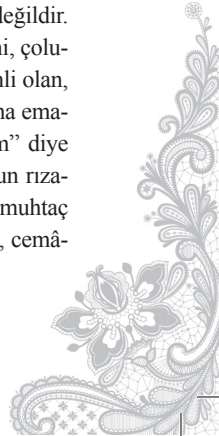
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أَجْرْتَ بِهَا حَتَّى مَا
تَجْعَلَ فِي فِي امْرَأَتِكَ

“Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiğin lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın.”

Buhâri, Daavât 42.

Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak için büyük paralar, servetler harcamak şart değildir. Çoğu kimsenin önemsemediği bir işi yaparak da Allah rızası kazanılabilir. İnsan eşini, çocuğunu çocuğunu sevindirirken, onlarla gülüp oynarken bile sevap elde edebilir. Önemli olan, “Rabbim ben eşimi mutlu etmek, çocuklarımı sevindirmek istiyorum. Sen onları bana emanet ettin. Ben de senin emanetine saygı duyuyor, onlara karşı görevimi yapıyorum” diye düşünebilmektir. Çocuklarına bir yiyecek, giyecek alırken Allah’ı düşünmek ve onun rızasını elde etmeyi istemektir. Aile fertlerinin geçimini temin etmek, onları kimseye muhtaç etmemeye çalışmak dinimize göre önemli bir görevdir. Allah’ın sevgisini, cennetini, cemâlini kazandıracak kadar büyük bir meseledir.

İNFAK

İnfâk sözlükte “tükenmek, tamamlanmak, son bulmak bitirmek, yok etmek; yoksul düşmek, para veya malı elden çıkarmak ve tünel açmak” anlamlarına gelir. Dini-ahlâki bir terim olarak genellikle “Allah’ın hoşnutluğunu elde etme amacıyla kişinin kendi servetinden harcama yapması, muhtaçlara ayni ve nakdi yardımda bulunması” demektir. Bu bakımdan infak, farz olan zekâtı ve gönüllü olarak yapılan her çeşit hayrı içermektedir. Farz olan infak zekâtla, kişinin kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamak üzere yaptığı harcamalar ve ülkenin savunmasına katkılarıdır. Mendup olan infak ise bunun dışında kalan harcamalardır. Bakara Suresi’nde (261-274) infakın önemi, amacı, hangi mallardan kimlere ve nasıl verileceği, karşılığında vaat edilen ödüller şöyle sıralanır: İnfak ve tasadduk gösterişten uzak, yalnız Allah rızası için yapılmalı, infakta bulunan kişi onu alıp kabul edenin onurunu zedeleyecek davranışlardan kaçınmalı, yapılan yardım en iyi ve en kaliteli mallardan seçilmelidir. İnfakın yerine ulaşması için gerçek ihtiyaç sahipleri tespit edilmelidir. Allah’a itaat ve ibadet niyeti taşıyan, İslam’a ve müslümanlara yardım ve fayda sağlayan her harcama Allah yolunda infak sayılmaktadır.

İnfak kelimesi umumiyetle karşılıksız yardımlar için kullanılıp, Kur’an’da yaptıkları iyiliklerden dolayı bir karşılık beklemeyenler övülmektedir (İnsan 76/8-9). Ayetlerde iyiliklerin sevabı genellikle bire on olarak gösterildiği halde Allah yolunda infakın sevabının bire yedi yüz oluşu (Bakara 2/261) bunun diğer ibadetlerden daha güç olduğunu göstermektedir. Çünkü insanoğlunun sahip olduğu maddi imkânların üzerine oturması ve bütün ömrünü onu başkalarından koruyarak geçirmesi onun tabiatından gelen vahim bir zaafıdır. Bütün dinlerin ve ahlak sistemlerinin en çok uğraştığı sorunlardan biri insanın bencilliğini ve madde perestliğini törpülemek olmuştur. Bu noktada infak, insanı rıza ve gönül paydasında eşitler. Çünkü en yoksulla en zenginin başka türlü karşılaşma durumu yoktur Peygamberimizin gerek tavsiyelerinden gerekse uygulamalarından Ramazan ayını bir infak ve ihsan ayı olarak gördüğü, öyle gösterdiği ve öyle yaşadığı anlaşılmaktadır. Onun cömertliği, Ramazan ayında zirveye ulaşır, gürül gürül esen rüzgâr gibi coşardı. (Buhâri, Bedü’l-vahy 5, 6; Savm 7) Kur’an’da yetmiş yakın ayette “harcama yapma” şeklinde geçen, hadislerde de çok geniş bir biçimde ele alınan infak, “Allah’a güzel bir borç vermek isteyen kimdir? Allah onu kat kat arttırır. Rızıkı daraltan da, arttıran da O’dur...” (Hadid, 57/11) ayetiyle servetin asıl sahibinin Allah olduğunu hatırlatırken, “...kendilerine verdiği-miz mallardan Allah yolunda harcarlar” (Bakara, 2/3) ayetiyle, Allah’a samimiyetle inanan müminlerin başlıca özelliklerinden birisi olarak zikredilir.

“Sevdiğiniz şeylerden (Allah için) harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.” (Al-i İmran, 3/92) ayeti, infakı, iyiliğin olmazsa olmaz şartı görür. Terbiye edici yönüyle infak, Allah’a, cennete ve insanlara yakınlık cehennemden de uzaklık vesilesidir. (Tirmizî, Birr, 40)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ
مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ تَنْزِيلُ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ
سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ

“Şüphesiz, biz onu /Kur'an'ı Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sen ne bileceksin! Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh/Cebrail o gecede, Rablerinin izniyle her türlü iş için iner de iner. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.”

Kadir 97/1-5.

Kadir Suresi bu gecenin önem ve değerinden söz eder. Buhâri ve Müslim’de Hz. Âişe’ye isnad edilen bir hadiste Hz. Peygamber’e ilk vahyin Ramazan’ın 27. gecesinde geldiği bildirilmiştir (*Buhâri, Leyletü'l-kadr*; 2). Sure Ramazan ayında, içinde bin aydan daha hayırlı ve bereketli olan bu gecede, Allah Teâlâ’nın vereceği görevleri üstlenmek üzere melekler ve ruhun/Cebrail (a.s)’ın yeryüzüne indiklerini, yine o gece karanlıklar aydınlanıncaya kadar esenlik ve mutluluk olduğunu bildirmektedir (*DİA, XXIV, 140-141*). Bir defasında Hz. Peygamber (a.s)’a ümmetinin ömrü gösterilmiş, o da önceki ümmetlerin ömrüne nispetle kısa olduğu için, amelde onların uzun ömürde işlediklerine yetişemeyeceklerinden endişe etmiştir. Bunun üzerine Cenab-ı Hak ona bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi’ni vermiştir (Muvatta, İ’tikaf, 15).

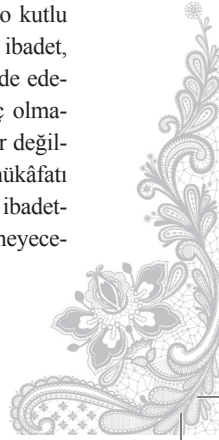
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Faziletine inanarak ve karşılığını Allah’tan bekleyerek Kadir gecesini değerlendiren kişinin geçmiş günahları bağışlanır.”

Buhâri, İman 25, Leyletü'l-kadr 1; Müslim, Müsâfirîn 173-176.

Kadir suresinde kıymeti anlatılan ve fakat zamanı kesin olarak açıklanmayan o kutlu gecenin fazilet ve bereketine gönülden inanıp sevabını sadece Allah’tan bekleyerek ibadet, dua ve hayır hasenat ile o geceyi ihya edip değerlendirmeye çalışan müminlerin elde edecekleri kazanç, geçmiş günahlarının bağışlanmasıdır. Bu, küçümsenecek bir sonuç olmadığı gibi, hadisin ifadesiyle iman ve ihtisaba dayalı ihya da basit ve rastgele kayıtlar değildir. İman, her işimizde temel şarttır. Yapılan her ibadet de Allah rızasını gözeterek, mükâfatı sadece ve sadece O’ndan bekleyerek (ihtisap) ifa edilmelidir. Hadisteki bu iki şart, ibadetlerin başka maksatlarla da yapılabileceğini fakat bunların hiçbir olumlu sonuç vermeyeceğini anlatmaktadır.

KADİR GECESİ

Kadir Gecesi, hakkında müstakil bir sure indirilmiş olan fazileti büyük bir gecedir. Kadir Suresi'nde Rabbimiz şöyle buyuruyor: “*Şüphesiz, biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesinin ne olduğunu sen ne bileceksin! Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh (Cebrail) o gecede, Rablerinin izniyle her türlü iş için iner de iner. O gece, tan yerinin ağarmasına kadar bir esenliktir.*”

Kadir, sözlükte güç yetirmek, hüküm, kaza, takdir, şeref ve azamet; ley-le-i kadir ise takdir, hüküm, şeref ve azamet gecesi demektir. Kadir gecesi, içerisinde Kadir gecesi bulunmayan bin aydan daha hayırlıdır. Bu geceye Kadir gecesi denilmesi şeref ve kıymetinden dolayıdır. Çünkü Kur'an-ı Kerim bu gecede inmeye başlamıştır. Bu gecedeki ibadet, içerisinde Kadir Gecesi bulunmayan bin ayda yapılan ibadetten daha faziletlidir. Gelecek sene Kadir gecesine kadar cereyan edecek olan her türlü hâdiseler ilgili meleklerle bu gece bildirilir (Taberi, Camiu'l-Beyan, 2000, XXIV, 531).

Bu gecede yeryüzüne Cebrail ve çok sayıda melek iner. Bu gece tanyerinin ağarmasına kadar esenliktir. Yeryüzüne inen melekler uğradıkları her mümine selam verirler. Kadir gecesinin hangi gece olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber, Ramazan'ın yirmi yedinci gecesinde olduğunu kabul eden görüş tercih edilmiştir. Hz. Peygamber (a.s) Kadir gecesinin hangi gece olduğunu kesin olarak belirtmemiş, ancak bu hususta “*Siz Kadir gecesini Ramazan'ın son on günü içerisindeki tek rakamlı gecelerde arayınız.*” (Buhârî, Leyletü'l-Kadir, 3) buyurmuştur.

Bir rivayette Abdullah b. Mesud “yıl boyunca ibadet eden Kadir gecesine isabet eder” diyor. Übey b. Ka'b Abdullah b. Mesud'un bu sözü üzerine: “Allah Abdullah b. Mesud'a rahmet eylesin. O, insanların Kadir gecesinin hangi gece olduğuna güvenerek gevşeklik göstermelerinden endişe etmiştir. Yoksa o Kadir gecesinin, Ramazan'ın yirmi yedinci gecesinde olduğunu biliyordu. Ben bunu Resûlullah'ın (a.s) bize haber vermiş olduğu alametle söylüyorum. Bu alamet de o gün güneşin şuasız olarak doğmasıdır” demiştir. (*Müslim, Sıyam, 220*) Müminler bu geceyi gaflet içerisinde geçirmemeli, ibadet ve taatla değerlendirmelidir.